

[Energiministeren]

Fremtiden er begyndt på Danmarks sokkel.

Formanden:

Som meddelt i mødet i går vil den af energiministeren nu afgivne redegørelse blive sat til forhandling i tinget onsdag den 18. marts kl. 10.00.

Jeg skal meddele, at det er tanken at holde middagspause så nær kl. 12 som muligt og så formentlig en times tid frem.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Forhandling

Tastesen (S):

Som ordfører for udvalget til valgs prøvelse skal jeg tillade mig at gøre indstilling om godkendelse af en stedfortræder som ordinært medlem af folketinget.

Fru *Majken Hessner*, der som meddelt i tingets møde tirsdag den 10. marts har nedlagt sit mandat som medlem af folketinget fra og med nævnte dag, er valgt i østre storkreds. 1. stedfortræder for socialdemokratiet i denne storkreds, arbejdskonsulent *Jørgen Frederiksen*, har meddelt, at han er villig til at overtage det fra den 10. marts ledige mandat som ordinært medlem af folketinget.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet denne sag, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Arbejdskonsulent *Jørgen Frederiksen* godkendes som ordinært medlem af folketinget fra og med den 10. marts 1981.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 93 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel til kirkeministeren:

Forespørgsel af Steffensen (KrF) m. fl.:

»På baggrund af ministerens afslag til Det Danske Bibelselskab om tilskud til nyoversættelse af Det gamle Testamente bedes ministeren oplyse, hvorledes regeringen for fremtiden vil sikre opfyldelsen af grundlovens § 4, og hvilke generelle retningslinier regeringen i øvrigt kan give folketinget for sin kirkepolitik.«

(Forespørgsel nr. 23. Anmeldt 12/2 81. Fremme af forespørgslen vedtaget 17/2 81).

Forhandling

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti har med denne forespørgselsdebat ønsket at få en bred politisk drøftelse af vore kirkelige forhold. Anledningen er kirkeministerens afslag på tilskud til Det Danske Bibelselskabs arbejde med nyoversættelse af Det gamle Testamente, idet vi ser det som et brud på den tradition, vi har haft i Danmark. Vi ser det også som et problem i forhold til grundlovens § 4, hvorfor vi specielt har nævnt dette i forespørgslen.

Kristeligt folkeparti ønsker ikke at tage patent på det kristne. Ej heller ønsker vi at give det udseende af, at vi er de eneste, der varetager Det Danske Bibelselskabs interesser. Vi ønsker, at folketingets partier og regeringen får lejlighed til at præcisere deres synspunkter, så befolkningen får et klart billede af de faktiske forhold og den politiske vilje i folketinget til ansvarlighed og forståelse for, at vor kulturs egenart hænger sammen med den kristne forkyndelse, sådan som det i Danmark er kommet til udtryk gennem den danske folkekirke og vore andre kirkesamfund. Vor kirkes egne ledere bestemmer suverænt over kirkens indre liv, men vor folkekirke som sådan støttes af staten.

Kristeligt folkeparti ønsker en åben udveksling af synspunkter i dag, og vi vil derfor ikke lægge op til, at debatten skal ende med dagsordensforslag. Vi håber, at debatten må blive saglig og redelig, og vi ser med stor interesse frem til såvel regeringens som partiernes ordføreres indlæg.

Kirkeministeren (Tove Lindbo Larsen):

Medlemmer af kristeligt folkeparti har bedt regeringen oplyse, hvorledes den agter i fremtiden at sikre opfyldelsen af bestemmelsen i grundlovens § 4 om, at den evangelisk-

[Kirkeministeren]

lutherske kirke er den danske folkekirke, og at den som sådan skal understøttes af staten. Man har endvidere bedt regeringen oplyse folketingset om de generelle retningslinjer for dens kirkepolitik.

Som det fremgår af motiveringen, er baggrunden for forespørgslen en bekymring for, at regeringen ikke skal leve op til grundlovens krav. Denne bekymring begrundes i den omstændighed, at ministeriet ikke har set sig i stand til at give tilskud til en nyoversættelse af Det gamle Testamente.

Der er et par ting, jeg godt indledningsvis vil slå fast. Den første er, at der er religionsfrihed i dette land, samtidig med at der ikke er ligestilling imellem de forskellige religioner og trossamfund i landet. Grundloven tillægger nemlig folkekirken en privilegeret stilling igennem bestemmelsen i § 4, som fastslår, at folkekirken skal understøttes af staten.

Jeg vil gerne prøve at komme med lidt historisk baggrund for, at vi er på dette stadium.

I 1849 var der et par forfatningsmæssige spørgsmål i forbindelse med de kirkelige forhold, som voldte grundlovgiverne visse problemer. Man har imidlertid fundet én ting sikker, og det er, at allerede den omstændighed, at næsten hele befolkningen tilhørte det evangelisk-lutherske trossamfund, begrundede, at dette kirkesamfund skulle indtage en særstilling. Det er sådan set motiveringen for, at folkekirken har denne særstilling.

Jeg bør også understrege, at der i de statsretlige fremstillinger er enighed om, at der ved understøttelse fra staten er tænkt på understøttelse i vid forstand, omfattende såvel åndelig og kulturel som materiel, altså økonomisk, støtte, og sådan er bestemmelsen blevet forstået i praksis.

Da denne forespørgsel er rejst på baggrund af et afslag om økonomisk støtte, finder jeg det naturligt, at min redegørelse særligt koncentrerer omkring den økonomiske støtte til folkekirken.

Statens støtte til folkekirken er begrundet i mere end blot den omstændighed, at størstedelen af befolkningen hører til dette trossamfund. Også andet grundlag, navnlig lovgivningen i dette århundredes begyndelse, kan motivere en støtte fra staten. Det er nærmest et erstatningssynspunkt, kunne man sige, der hviler på den betragtning, at der ved denne

lovgivning er gennemført en række foranstaltninger, som har reduceret folkekirken indtægtskilder særdeles væsentligt. Det gælder således f. eks. loven fra 1903 om afløsning af tienden, endvidere loven fra 1918 om afløsning af grundbyrder, ligesom det gælder loven af 1919 om udstykning af præstegårdsjorder. Her er der reelt tale om, at staten har inddraget et meget væsentligt eksistensgrundlag for folkekirken, og et vist erstatningssynspunkt må således kunne gøres gældende som begrundelse for statens støtte til folkekirken.

Man kan også henvise til, at kirken aflaster samfundet for ikke helt ubetydelige udgiftsbeløb ved at varetage en del funktioner, som ellers tillægges staten eller kommunerne. Jeg tænker i denne forbindelse på begravelsesvæsen, civilregistrering og vedligeholdelse af de mange middelalderkirker og kirker i øvrigt.

Det er kun en del af de i denne tid faldende udgifter, der dækkes ved tilskud af staten. Jeg skal prøve at beskrive udviklingen ved at nævne et par tal. I 1974-75 udgjorde folkekirken totale udgifter 775 mill. kr. Heraf afholdt statskassen 19,4 pct.; ligningen på folkekirken medlemmer androg 74,8 pct. og renteindtægt m. v. 5,8 pct. De tilsvarende tal for 1979 var 1.374 mill. kr. i alt, svarende til en statsudgift på 15,6 pct., en ligning på folkekirken medlemmer på 78,8 pct. og 5,6 pct. i renteindtægter.

Den stedfundne reduktion af kirkeministeriets budgetrammer i de senere år er navnlig sket i forbindelse med bestræbelserne for at gennemføre generelle besparelser på statsbudgettet. Men da størstedelen af udgifterne på kirkeministeriets budget på finansloven består af lovbundne tilskud, har en imødekommelse af de nævnte generelle sparekrav kun været mulig, idet kirkeministeriet løbende har udfoldet store bestræbelser for at holde budgettet nede. Dette er sket f. eks. ved at overflytte nogle af udgifterne til den kirkelige ligning eller ved helt at indstille ydelser af tilskud til bestemte formål.

Jeg kan her nævne, at statstilskud til driften af Løgumkloster kirke er inddraget, nogle stillinger for sømandspræster i udlandet er inddraget, og selv byggeaktiviteten i forbindelse med Dansk Kirke i Udlandets arbejde i Sydslesvig er blevet reduceret, og der ydes ikke længere tilskud til opførelse af nye kir-

[Kirkeministeren]

ker. Når jeg nævner disse eksempler, er det for at understrege, at der altså ikke har været tale om at gennemføre udvidede aktiviteter – tværtimod, økonomien har bundet os til det modsatte.

Jeg kan også nævne, at på kontoen for kirke restaureringer er der tale om en reduktion fra ca. 6 mill. kr. til ca. 3 mill. kr. Dette er foregået i løbet af 1970'erne, og når kirkeministeriets samlede budgetramme er på ca. 40 mill. kr., kan man forstå alvoren, når det drejer sig om en aktivitetsnedsækning på et beløb på 6 mill. kr.

På udgiftspolitikens område har regeringen og folketinget haft det standpunkt, at kirkeministeriets budget på finansloven ikke udgjorde et fredet område, når de generelle sparebeholdninger skulle gennemføres. Kirkeministeriet har principielt og forholdsmæssigt måttet dele skæbne med andre styrelser og efterkomme de samme sparekrav. Om et sådant princip for reduktioner ubetinget kan fastholdes i fremtiden, skal jeg lade være usagt. Inden for et større budgetområde vil man trods nedsækninger på grund af de store samlede midler måske have nemmere ved at gennemføre en prioritering med anvisning af kompenserende besparelser. Men på et skrabet budget som kirkeministeriets har man ikke de samme muligheder.

Følgende af besparelserne er, at kirkeministeriet er afskåret fra at bidrage til nye kirkelige aktiviteter, og dette er altså forklaringen på, at man ikke har kunnet finde midler på kirkeministeriets budget til at yde tilskud til Det Danske Bibelselskabs nye oversættelse af Det gamle Testamente. Der ligger således ikke fra ministeriets side noget principielt i afslaget, men blot en konstatering af, at der simpelt hen ikke er midler til rådighed.

Dette har jeg tidligere redegjort for i et samråd i kirkeudvalget her i folketinget, hvor jeg bl.a. lovede at undersøge, om der i andre ministerier skulle findes konti, hvoraf der kunne stilles midler til rådighed for det omhandlede oversættelsesarbejde.

Under en efterfølgende drøftelse af sagen med kulturministeren og undervisningsministeren erklærede disse sig enige i, at denne sag havde et indhold, der gør det naturligt, at Det Danske Bibelselskab i de to ministerier ansøger om støtte af tipsmidlerne til hjælp til dækning af udgifterne. Dette meddelte jeg også skriftligt Det Danske Bibelselskab.

I dagspressen har nogle givet udtryk for forargelse over mit forslag og mit tilbud om at anbefale en eventuel ansøgning til forskellige fonds. Tipsmidlerne, hvis uddeling administreres af staten igennem forskellige ministerier, bl.a. kulturministeriet og undervisningsministeriet, synes åbenbart for nogle ikke at være gode nok til formålet. Man mener, at det skulle være midler fra kirkeministeriet, der skulle stilles til rådighed. Hvis det skulle være tilfældet, så ville det indebære nedlæggelse af nogle stillinger som sømandspræst eller fjernelse af nogle statstilskud til kirke restaureringer, og det kan vel ikke være rigtigt.

Jeg har lidt svært ved at forstå den holdning, og jeg har også forstået, at biskopperne ikke har helt den samme opfattelse. Jeg har kun disse udtalelser fra pressen og kan naturligvis ikke stå inde for rigtigheden af dem.

Jeg mener ikke, som det fremgår af det, jeg indtil nu har sagt, at man i denne sag kan sætte spørgsmålstegn ved opfyldelsen af grundlovens § 4, og regeringen vil selvfølgelig også i fremtiden efterleve grundlovens krav.

Når der endvidere spørges om, hvilke generelle retningslinjer regeringen i øvrigt kan give for sin kirkepolitik, vil jeg indledningsvis understrege, at det er regeringens klare ønske at bevare den nuværende folkekirkelige ordning, der er kendetegnet ved rummelighed og frihed. Kirkeministeriets opgave vil derfor bestå dels i en fortsat loyal administration af de af folketinget vedtagne love, dels i at sørge for, at den kirkelige lovgivning som hidtil ajourføres i overensstemmelse med den udvikling, der sker i vort samfund, hvoraf jeg opfatter folkekirken som en integreret del.

Det er en kendsgerning, at netop den kirkelige lovgivning er et område, hvor man traditionelt farer meget med lempe. Det er ikke en tilfældighed, at de af skiftende regeringer fremsatte lovforslag på det kirkelige område igennem en lang årrække har haft et meget stort flertal bag sig her i tinget. Det skyldes, at forslagene altid ligesom har været naturgroede under hensyn til en udvikling inden for kirken og i samfundet i øvrigt.

Skal jeg trække nogle linjer op omkring den kirkelige lovgivning, er det nødvendigt at se lidt tilbage i tiden. Det gælder f. eks. på

[Kirkeministeren]

det område, der omfatter folkekirkens ansatte.

Ved tjenestemandreformen i 1969 blev folkekirkens tjenestemænd optaget direkte i tjenestemandloven. Nogle år senere fulgte de andre personalegrupper med, og det blev i folkekirkens lønningslov fastslået, at finansministeren også for disse grupper er højeste lønmyndighed. En tilsvarende koncentration for andre ansatte har fundet sted i centraladministrationen.

Det er klart, at også denne udvikling måtte få virkninger for de lokale kirkelige myndigheder. Her tænker jeg på menighedsråd og provstiudvalg. Udviklingen har på dette område stillet kirkeministeriet over for nye opgaver, bl.a. at administrere folkekirkens personalegruppers forhold i enkeltheder. Denne administration skulle gerne være til gavn for folkekirken og for de ansatte og skulle meget gerne foregå således, at arbejdet føles vedkommende for menighedsrådene. Dette sidste søges bl.a. opnået ved, at der i kirkeministeriets stående lønudvalg for ansatte ved kirker og kirkegårde sidder repræsentanter for menighedsrådene, provstiudvalg eller stiftsøvrigheder sammen med repræsentanter for de faglige organisationer. Også i det daglige er der nær kontakt mellem ministeriet og menighedsrådene, bl.a. om personaleadministrationen. Målet er til stadighed at give menighedsrådene de bedste rammer for deres arbejde.

Jeg vil gerne nævne et par eksempler på dette arbejde inden for de seneste år, fordi det ofte ensidigt nævnes, at udviklingen kun har forringet menighedsrådenes beføjelser, medens de gradvis videre rammer, som faktisk på nogle områder er gennemført for menighedsrådets administration, glemmes.

Ingen i dette ting er vel i tvivl om, hvor betydelig en del af hele vor musikalske arv kirkemusikken repræsenterer. Indtil for ca. 10 år siden var menighedsrådene stort set uden andel i forvaltningen af denne arv. Som et udslag af den centrale personaleforvaltning gennem stående lønudvalg, midlertidige arbejdsgrupper og forhandlinger ministerium og organisationer imellem øver menighedsrådene i dag afgørende indflydelse på forvaltningen af den kirkemusikalske arv, det være sig gennem kirkemusikafteener, korvirksomhed eller på anden måde.

Men arbejdet er ikke standset herved. For kun ca. 1 år siden forelå en afsluttende betænkning fra en arbejdsgruppe, hvori også menighedsrådene var repræsenteret. Arbejdsgruppen foreslår foranstaltninger, der tilsligter en højere kvalitet af kirkemusikken i landsognene og dermed større råderum for menighedsrådene. En øget forbindelse mellem kirkemusikken og kirkemusikkens udøvere og det såkaldte verdslige musikliv, særlig gennem musikskolerne, foreslås fremmet, ikke mindst hvad angår de frivillige kor, børnekor osv.

En anden personalegruppe er kordegnene. For relativt få år tilbage var det en personalegruppe, hvis tjenestepligter var indskrænket til kirkebogsførelse og medvirken ved gudstjenester og kirkelige handlinger. I dag er disse medarbejdere en gruppe, der kan inddrages i menighedsrådets administration som kasserer og sekretær og måske om ikke længe med yderligere arbejdsopgaver, idet jeg forventer om ganske få uger at modtage en betænkning fra en arbejdsgruppe om kordegnestillingernes fremtid. Det gælder også deres uddannelsesforhold m.m.

Når jeg har tilladt mig at fremdrage disse forhold, så er det for at vise, at denne regering ligesom tidligere socialdemokratiske regeringer har søgt gennem sit arbejde med fastlæggelse af rammerne for folkekirkens og menighedsrådenes administration at skabe så gode muligheder for liv og vækst, som samfundsudviklingen og samfundsøkonomien giver rimelig basis for. At forholdene i øjeblikket ikke muliggør fastlæggelse af disse rammer uafhængigt af landets økonomiske situation, står vist enhver klart.

Ministeriet har også udfoldet bestræbelser for at forbedre forståelsen imellem menighedsråd, præster og kirkefunktionærer for deres arbejdssituation. Et udvalg bestående af repræsentanter for menighedsråd og organisationer har foreslået, at der ved de større kirker med mange ansatte sikres afholdelse af nogle få årlige møder imellem præsterne, repræsentanter for menighedsrådet og de medarbejdere, der i øvrigt er ansat ved kirken. Der er ikke tale om egentlige samarbejdsudvalg, det er sognenes forhold for små til, men møder, der sikrer de ansatte og menighedsrådene gensidig information om spørgsmål af interesse vedrørende deres fælles arbejde.

[Kirkeministeren]

På linje hermed kan jeg nævne, at jeg har givet Den Danske Præsteforening tilsagn om sammen med foreningen at se på præsternes arbejdssituation. Der er utvivlsomt nogle steder, hvor situationen er særlig presset, og som et led i at skabe præsterne rimelige forhold er ministeriet ved at afslutte behandlingen af regler, der indfører en tillidsmandsordning for præster.

Udviklingen har endvidere gjort det magtpåliggende at se på kirkens stiftsadministration, navnlig på udviklingen af den servicefunktion, som stiftsadministrationen allerede i længere tid har udøvet for menighedsrådene. Det er sandsynligt, at stiftsadministrationen kan og bør overtage væsentlige dele af den personaleadministration for folkekirken, der i dag ligger i kirkeministeriet.

Det er min hensigt at nedsætte en hurtigtarbejdende arbejdsgruppe med bred repræsentation til at se på disse spørgsmål, idet jeg dog vil understrege, at det ikke er hensigten at indkrænke menighedsrådenes kompetence.

Jeg vil gerne afslutningsvis omtale de overvejelser, ministeriet på det seneste har gjort sig angående muligheden for i visse særlige tilfælde at forflytte præster og om eventuel ophævelse af provsteretten. Jeg vil gerne understrege, at man befinder sig på dette område på et meget tidligt stadium af overvejelserne. De svar, ministeriet vil modtage på de høringsspørgsmål, der er udsendt til biskopperne, Den Danske Præsteforening og Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, vil være afgørende for, om ministeriet vil gå videre med sagen. Har høringssvarene et indhold, der gør det rimeligt at arbejde videre med sagen, er det min agt at nedsætte en bredt sammensat arbejdsgruppe, og resultatet af gruppens arbejde vil være retningsgivende for, i hvilket omfang og hvordan man skal gå videre med sagen.

Det er altså nu for tidligt at tage stilling til, hvad ministeriet vil fremkomme med. Det er endnu på høringstadiet.

Det er mit håb, at jeg med disse bemærkninger har godtgjort, at det fortsat er denne regerings vilje at tilpasse folkekirken rammer til samfundets udvikling i et indgående samarbejde med alle involverede parter.

Jeg håber også, at denne debat vil vise, at der fortsat er bred tilslutning til at videreføre denne linje og bevare den nuværende folke-

kirkelige ordning, der er kendetegnet ved rummelighed og frihed.

Steffensen (KrF):

Jeg skal begynde med at takke kirkeministeren for redegørelsen.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på den nu, men sige, at det glæder mig at høre, at ministeren i hvert fald ikke ville være med til at indskrænke menighedsrådenes kompetence fremover.

Men det afslag, som kirkeministeren gav Det Danske Bibelselskab på ansøgningen om støtte til ajourføring af sproget i Det gamle Testamente, er et brud med traditionen i Danmark. Da den sidste oversættelse af Det gamle Testamente blev påbegyndt i 1919, ydede den danske stat 157.595 kr. dertil. Af aktstykke nr. 250 af 18. februar 1919 fra kirkeministeriet og aktstykke nr. 259 af 24. februar 1919 fra finansministeriet understreges traditionen tydeligt.

Kristeligt folkeparti mener, at det afgørende særkende for den evangelisk-lutherske kirke er, at Bibelen og ikke kirkens ydre bygninger er selve fundamentet. Efter vor opfattelse er det uværdigt for kirkens minister at henvise til tipsmidler og andre almindelige kulturpenge, når det drejer sig om oversættelse af Bibelen.

Ved sådanne oversættelser er der tale om begivenheder af så vidtrækkende betydning for både stat, kirke og vor kultursituation i øvrigt, at her må staten give, hvad det koster, og da det drejer sig om små beløb, gør det sagen lettere både for regeringen og for kirkens minister. Det afgørende er jo ikke, om beløbet bevilges i år, men det afgørende er, om kirkeministeren og regeringen er villige til at sørge for, at de alt taget i betragtning beskedne beløb optages på finansloven.

At landets biskopper også anbefaler dette, gør det jo da forhåbentlig lettere for ministeren.

Bibelen er med rette blevet kaldt vor kulturs grundtekst, og den åndsmagt, som Bibelen fortæller om, har mere end noget andet løftet os op til den menneskelighed, der præger vort folkeliv og vor lovgivning. Jeg indrømmer gerne, at det ikke altid har været sådan, at kirkens officielle talerør har fremmet udviklingen, men evangeliets ånd har virket i sindene i det danske folk i mere end

[Steffensen]

tusinde år, og såvel den demokratiske socialisme som liberalismen skylder nok den kristne påvirkning mere end de marxistiske og liberalistiske principper.

Vi står som folk socialt, kulturelt og folkeligt i en bundløs gæld til den kristne tro. Det er kirkens opgave at forkynde evangeliet derom, men det er folketingets opgave at give kirken de bedst mulige forhold dertil.

Folkekirken har en selvstændig status, men understøttes af staten efter grundlovens § 4, og der er grund til at lægge mærke til, at den just understøttes. Folkekirken er ikke en offentlig institution som f. eks. postvæsenet og kan derfor ikke behandles på linje dermed, ej heller når der er tale om de besparelser og nedskæringer, som må finde sted på grund af den økonomiske situation.

Det er ikke folkekirken, der har brugt for meget, tværtimod. Folkets behov er i stedet, at kirkens forkyndelse styrkes; problemerne er af holdningsmæssig karakter, og derfor må vi satse på livsværdierne. Vi må satse på det kirkelige arbejde, og her ganske særligt på det kirkelige arbejde blandt ungdommen. Tomhed er vel det udtryk, der bedst udtrykker mange unges situation, og derfor må modsatrettede ressourcer til. Disse ressourcer findes i stor udstrækning i den kristne kirkes forkyndelse. Den forkyndelse skal staten ikke blande sig i, men staten har ifølge grundlovens § 4 pligt til at give den evangelisk-lutherske kirke de bedste rammer for kirkens virke.

Kristeligt folkeparti er modstander af magthævdelsen i statskirketanken. Vi ønsker en decentralisering, så både de folkevalgte organer, menighedsråd og provstiudvalg, og biskopper får større indflydelse på udnævnelserne af såvel domprovster som provster. Vi har indleveret et lovforslag herom, og det kommer om kort tid til behandling her i folketinget, hvorfor jeg ikke skal gå nærmere ind på det nu.

Vi må væk fra den centrale styring, for intet tyder på, at centralisering er bedre til at varetage kirkens opgaver end decentralisering gennem menighedsrådene, tværtimod. Kristeligt folkeparti advarer derfor kirkeministeren imod at arbejde videre med forslaget om tvangsforflyttelse af præster uden medvirken fra de pågældende menighedsråd. Det er næppe til at forestille sig de ulykker, der kan komme af, at menigheder får tildelt præ-

ster, der af den ene eller den anden grund har gjort sig umulige ved manglende forståelse for andres ret og egen værdighed. Lad derfor § 43 stå, og lad os glæde os over, at den sjældent er blevet brugt.

Hvis menighedsrådene får stadig større selvbestemmelsesret, har jeg den tro, at denne paragraf også i fremtiden sjældent vil komme i anvendelse.

Kristeligt folkeparti har haft særlig interesse for sognemedhjælperespørgsmålet og fik i 1974 kirkeminister Kresten Damsgaard til at nedsætte det såkaldte Diderichsenudvalg, der i slutningen af 1979 afleverede sin betænkning. Denne udmærkede betænkning hviler på en omfattende behovsundersøgelse, hvoraf det fremgår, at der ifølge menighedsrådenes og præsternes skøn i mange menigheder er behov for sognemedhjælpere.

Betænkningen foreslår for det første at udvide ordningen med visse kordegnestillinger med sognemedhjælpere, for det andet oprettelse af en ny stilling som sogneassistent til at udføre kirkeligt omsorgsarbejde og for det tredje en stilling som kateket, der kan tage sig af kirkeligt pædagogisk arbejde. Disse nye stillinger skulle ifølge betænkningen finansieres over den kirkelige ligning.

Kristeligt folkeparti ser positivt på alle disse forslag, men vi frygter, at kirkeministeriet kun arbejder videre med den ene af disse 3 stillinger. Ministeren bekræftede jo i sin redegørelse, at man arbejdede med udvidelse af visse kordegnestillinger.

Derfor vil jeg gerne spørge kirkeministeren for det første: har ministeriet siden betænkningens fremkomst udelukkende arbejdet med kordegnenes eventuelle bidrag til sognemedhjælperordningen?

For det andet: har kirkeministeren selv taget kontakt med de forskellige diakonale kirkelige organisationer, der interesserer sig for sognemedhjælperområdet, og som det vil være rimeligt at inddrage i forberedelsen af en uddannelse som sogneassistent eller kateket?

For det tredje: det er afgørende for mig at høre, om kirkeministeren er indstillet på at virkeliggøre friheden i folkekirken yderligere i dette år, således at menighedsrådene, når præster og menighedsråd selv synes, der er behov for at få en sogneassistent eller kateket, har ret til og mulighed for at ansætte en

[Steffensen]

sådan og lønne en sådan over den kirkelige ligning.

Et andet meget vigtigt spørgsmål for folkekirken er de kirkelige forhold i København. I kraft af hovedstadsområdet centrale placering kulturelt og åndeligt kan de kirkelige forhold her i særlig grad påvirke det øvrige land enten positivt eller negativt. Vi mener, at bl.a. i dette perspektiv bør vi give det københavnske kirkeliv særdeles gode vilkår og ikke over for sognene føre en indskrænkings- eller en nedlæggelsespolitik. På det økonomiske område er det nærliggende, at store historiske restaureringsarbejder, f.eks. på domkirken og Marmorkirken, som dræner den københavnske kirkeligning, støttes af kulturministeriet for at lette den kirkelige ligning.

Til slut vil jeg gerne sige, at kristeligt folkeparti mener, at staten skal give menighedsrådene lov til at øge deres budgetter, hvis de finder det rigtigt, især med henblik på ungdomsarbejde i form af fritidsklubber og mange andre aktiviteter, men i øvrigt også kirkeblade m.v.

Vis dog menighedsrådene den tillid, så de får mulighed for at tilrettelægge kirkens arbejde på en sådan måde, at det folkekirkelige nærdemokrati og menighedsarbejdet i øvrigt i vort land og vort folk styrkes til gavn for helheden!

Nørgaard Sørensen (S):

Selv om der nok er en hel del af det, hr. Steffensen har sagt, jeg ikke kan være enig i, vil jeg dog gerne sige, at jeg er enig i hr. Steffensens betragtninger over det ønskverdige i, at denne debat ikke ender i et hundslagsmål om dagsordener. Det er vi fuldstændig enige i.

Og så kan vi tage selve den kirkepolitiske debat.

Jeg vil indledningsvis slå fast, at socialdemokratiet naturligvis ikke har noget imod en kirkepolitisk debat. Vi stiller os nok lidt skeptisk over for debattens grundlag, men selve debatten har vi selvfølgelig ikke noget imod.

Kristeligt folkeparti, som har stillet forespørgslen, har spurgt, hvorvidt regeringen agter at opfylde bestemmelserne i grundlovens § 4, og har endvidere spurgt til regeringens generelle kirkepolitik. Kirkeministeren

har svaret på begge spørgsmål og efter vores mening i den socialdemokratiske gruppe absolut fyldestgørende.

Jeg skal derfor ikke gå ind i alle enkeltheder, men sige, at debatten her i tinget har haft en ganske usædvanlig start. Den kirkepolitiske debat er jo, før den kom her i tinget, startet af kristeligt folkeparti samt enkeltpersoner med en række grove beskyldninger mod socialdemokratiet.

Disse beskyldninger har taget deres udgangspunkt i provsteudnævnelser, som man er kritisk over for, i et forslag, der er sendt ud til høring, om ændring af lov om menighedsråd, og i spørgsmålet om oversættelse af Det gamle Testamente og de dertil krævede statstilskud m.v.

I alle disse spørgsmål er der i den seneste tid blevet fremført anklager, som skulle give folk det indtryk, at socialdemokratiet ville folkekirken til livs.

Vi vil selvfølgelig ikke folkekirken til livs, men tror imidlertid, at disse angreb, fremført fra politisk side og fra enkeltpersoner, er blevet til ud fra ønsket om at lave politisk drilleri. Ærlig talt synes det, som om nogle af disse angreb mere har været lavet for at fylde Kristeligt Dagblads forsider end ud fra en saglig begrundelse.

Socialdemokratiet er et aktivt parti, også når det gælder folkekirken. Vi opstiller ikke blot som parti til menighedsrådsvalgene – hvilket jeg for et halvt års tid siden bemærkede at kirkeudvalgets formand ikke brød sig om; vi finder, det er en betydelig del af den demokratiske islæt i folkekirken – men vi har også som regeringsparti altid optrådt loyalt over for de af folketinget vedtagne kirkelove, og ligeledes har vi siden århundredets start været en af drivkræfterne i udviklingen af menighedsrådene, lige fra de første love om menighedsråd blev vedtaget i begyndelsen af dette århundrede.

Kristeligt folkepartis angreb på socialdemokratiet og påstanden om socialdemokratiets angreb på folkekirken kan vi derfor kun se som forsøg på at så splid og mistillid for at få mennesker i det kirkelige arbejde til at vende sig mod socialdemokratiet. Vi finder altså, at det er fejlagtige angreb, der er fremkommet. Socialdemokratiet har altid arbejdet og vil altid arbejde for en rummelig folkekirke, der ikke sætter folk i bås eller begynder at vurdere deres kirkelige værdi, f. eks. af-

[Nørgaard Sørensen]

hængigt af det antal gange, de går i kirke om året. Vi deltager således ikke som parti i den debat, hvis udgangspunkt er den påståede sekularisering i samfundet, ej heller ønsker vi ud fra denne betragtning at give folk karakterer i kirkelig henseende, uanset hvilke begrundelser man så ville give for dette.

Derfor er vi naturligvis frygtelig kede af, at specielt kristeligt folkeparti har fået så slette tanker om os, i og med at dette parti som et relativt nyt parti ikke har lod eller del i den kirkelovgivning, der angiver rammerne for den rummelige folkekirke, vi har i dag.

Jeg vil imidlertid gerne kommentere et par af de angreb, der har været rettet imod os. Hr. Chr. Christensen fra kristeligt folkeparti – og hr. Steffensen kan muligvis svare på hans vegne – har åbenbart udsendt en artikel til Venstrepressens Bureau. Jeg har læst den i Fyens Amts Avis for fredag den 6. marts i år. Overskriften er drabelig: »Vil socialdemokratiet snigløbe folkekirken?«

Når man dykker ned i artiklen, finder man frem til, at et af de socialdemokratiske snigløb mod folkekirken i den seneste tid var, da den tidligere kirkeminister udnævnte Karen Horsens til domprovst i Roskilde. På tværs af biskoppens ønske, siges det i artiklen. Det sidste med, at det var på tværs af biskoppens ønske, er en absolut nyhed for os, som vi naturligvis gerne ser uddybet.

I øvrigt kan det forundre, at navngivne personer, f. eks. ved provsteudnævnelser, nu skal frem til offentlig debat. Man må jo have sine grunde, når man ønsker det, men ifølge hr. Chr. Christensens artikel var dette altså en ondskabsfuldhed fra socialdemokratiets side trods det, at folkettinget aldrig har blandet sig i udnævnelser inden for folkekirken og for øvrigt heller ikke har nogen adkomst til at gøre det.

Artiklen giver også udtryk for, at man i kristeligt folkeparti er blevet stødt over, at kirkeministeren har udsendt et udkast til lovforslag til høring. Dette lovforslag går ud på, at kirkeministeren kan besætte maksimalt tre embeder om året ved kirker, hvor der i forvejen er ansat mindst én præst indstillet af menighedsrådet. Kirkeministeren har modtaget hård kritik heraf, men der er jo kun tale om en høringsprocedure.

Hvordan kristeligt folkeparti kan få dette til at være et af de socialdemokratiske snigløb mod folkekirken, står for mig som en

absolut gåde. Er det nu sådan, at kristeligt folkeparti skal til at bestemme, hvad kirkeministeren må sende ud til høring? Vi har end ikke behandlet dette forslag i den socialdemokratiske gruppe, og derfor synes det som et noget konstrueret angreb mod socialdemokratiet. Vi vil afvente og se resultatet af høringen, og derefter kan vi naturligvis sammen med andre partier tale om denne sag rent politisk.

Endelig skal jeg omtale debatten om oversættelse af Det gamle Testamente. Ministeren har udførligt redegjort for de budgetproblemer, kirkeministeriet er udsat for. Vi finder, at det er overordentlig mærkværdigt, at denne debat fortsættes. Kirkeministeren har jo drøftet denne sag med både undervisnings- og kulturministeren, og der skulle være mulighed for at få penge fra tipsmidlerne. En moralsk diskussion om tipsmidlers anvendelse til dette formål anser vi for temmelig overflødig.

Vi ved f. eks., at kirkeministeriet for tiden har 120 ansøgninger liggende om restaurering af kirkebygninger. Ifølge budgettet kan kun ca. 20 imødekommes. Det ville derfor være lidt mærkeligt, om netop nogle af disse penge nu skulle konverteres til oversættelse af Det gamle Testamente.

Det gamle Testamente findes i en dansk oversættelse, og vi skal efter socialdemokratisk opfattelse stadig gøre en indsats for at bevare vore middelalderlige kirkebygninger. Socialdemokratiet vil derfor opfordre til, at hver en krone, der måtte kunne findes, bruges til dette formål, ikke alene fordi det vil kunne skaffe beskæftigelse, men også fordi vore landsbykirker efter vores opfattelse er af national værdi, og derfor bør deres restaurering prioriteres højt, når vi diskuterer kirkeministeriets budgetter.

Det gamle Testamente burde så kunne oversættes bl. a. med hjælp fra tipsmidlerne, uden at nogen i og for sig skulle kunne have moralske skruper over dette.

Socialdemokratiet finder, at den form, folkekirken har, er udmærket, ja, den er faktisk ganske enestående, når vi sammenligner os med andre lande. Den har indtil i dag været en ramme – og er det stadig – om et demokratisk liv udført af menighedsrådene.

Den har været og er en ramme om evangeliets forkyndelse, som staten under ingen omstændigheder skal blande sig i. Den sene-

[Nørgaard Sørensen]

ste tids debat om en eventuel fremtidig ændring af forholdet mellem stat og kirke tror vi ikke på. Vi ønsker det heller ikke. Kirken er ikke for os at se for en privilegeret klasse. Man kan ikke betale sig til de bedste siddepladser. Man kan i det hele taget ikke forvente særbehandling på grund af særlige omstændigheder.

Vi har hidtil været forskånet for særlige ledende kirkelige organer, der kunne udtale sig på kirkens vegne. Ingen biskop, provst, præst eller andre ansatte i kirken kan tale på vegne af kirken som institution. Kirken er ikke tillagt politisk eller anden indflydelse. Netop ved sin mangel på øverstkommanderende mener vi at kirken er en folkekirke. Denne status agter socialdemokratiet ikke at ændre.

Brøndsted (V):

Det er næsten en historisk begivenhed, at vi har en kirkepolitisk debat i folketinget i dag.

Ved hjælp af folketingets bibliotek har jeg prøvet på, om jeg kunne finde frem til, hvornår der sidst var en forespørgselsdebat i det danske folketing om kirkelige forhold. Der har selvfølgelig været kirkedebatter i forbindelse med lovgivning, men ikke forespørgselsdebatter.

Så vidt vi har kunnet finde frem til, var der en forespørgselsdebat den 19. januar 1910 på grundlag af forespørgsel nr. 1, folketingsåret 1909-10, blad nr. 54, til ministeren for kirke- og undervisningsvæsen og stillet af folketingsmændene for Ringkøbing amts første valgkreds, J. C. Christensen, og Odense amts fjerde valgkreds, Berntsen. Den lyder som følger:

»Erkender ministeren, at grundlovens § 75 indeholder et punkt om, at folkekirkens forfatning ordnes ved lov, og hvorledes forener han i så tilfælde cirkulærerne af 23. december 1909, 29. december 1909 og 8. januar 1910 med dette påbud?«

Det er sådan set ganske morsomt at lægge mærke til, at om end indholdet var et helt andet og problemerne nogle helt andre, lå der alligevel som et hovedtema i debatten, om det er folketinget, der lovgiver for folkekirken, eller det er cirkulærer og centraladministration, der bestemmer, hvordan rammen skal være for den danske folkekirke.

Jeg mener nok, at anledningen til, at en lignende debat er rejst i dag, er nok så spinkel. Måske mener jeg også, at tidspunktet ikke er allerbedst valgt. Men som helhed er spørgsmålet i den sidste tids debat: hvordan styrer vi vor folkekirke, og hvordan sikrer vi, at det er lovgivningsarbejdet, der danner rammerne omkring det kirkelige liv?

Jeg kunne måske godt have ønsket, at vi havde fået debatten på et tidspunkt, hvor vi havde resultaterne af det udvalgsarbejde, der for øjeblikket foregår om folkekirkens økonomiske forhold. Jeg synes, det er meget spændende, for det er et område, hvor vi kommer ind på en hel række problemer, som bør løses. Jeg tror, vi kunne klare en masse spørgsmål, og jeg vil spørge ministeren, hvornår ministeren forventer at dette udvalgsarbejde kan sluttes.

Men med dette skal der fra venstres side lyde en tak til kristeligt folkeparti for, at vi – om end på det spinkle grundlag – har fået debatten i dag. Det har altid været sådan, at de partier, der – om end med forskellige forudsætninger – stod sammen om en politik for den danske folkekirke, ikke har brugt kirkepolitikken til politiseren og demonstration eller selvretfærdighed, og sådan vil jeg da heller ikke opfatte det oplæg, der er kommet til debatten i dag.

Venstre vil dog stadig understrege, at vi ønsker, at den lovgivning, folketinget skal vedtage som ramme for det religiøse liv i vort samfund, skal udformes for det første i respekt for den grundlovssikrede trosfrihed, så der ikke lægges hindringer i vejen for frie kirkesamfund og andre religiøse mindretal, og for det andet i ønsket om, at den evangelisk-lutherske kirke fortsat er den danske folkekirke, som det store flertal tilslutter sig.

Folketinget må i sin lovgivning sikre, at forkyndelsen kan lyde og høres i frihed, og at der inden for folkekirkens rammer er vidtgående beskyttelse for mindretallets synspunkter.

Den vigtigste opgave for venstre er at bevare og udbygge friheden i den danske folkekirke. Folkekirken er og folkekirken skal være det danske folks kirke, ikke folketingets eller et enkelt partis eller en administrations folkekirke.

Denne frihed kan kun bevares uden en kirkeforfatning.

[Brøndsted]

En kirkerigsdag uafhængig af statsmagten og med egen administration ville medføre rivalisering mellem flere kirkesamfund og gøre en stor del af den danske befolkning kirkeligt hjemløs.

Folkekirken har vist at kunne samle og fastholde mere end 90 pct. af den danske befolkning. Det er folkekirkens styrke. Det kan være dens risiko, men det kan også være den daglige og skal være den daglige udfordring.

Venstre ønsker ikke, at folkekirken, som den nu er styret, skal omformes til en centralistisk, statsstyret folkekirke. Menighedsrådene må fastholdes som det bærende led i den lokale kirkelige administration. Derfor må der udvises stor varsomhed ved sammenlægninger af kirkelige enheder i de tyndbefolkede områder, og det er vigtigt, at der ved planlægningen af nye, voksende boligområder tages hensyn til nyt kirkebyggeri og etablering af nye præsteembeder, så folkekirken også i disse områder får mulighed for at løse sine forkyndelses- og undervisningsopgaver.

Venstres kirkepolitik vil også i fremtiden centrere sig om det lokale: sognet, sognekirken og menighedsrådet. Kommunalreformen må ikke få afsmittende virkninger på sogneopdelingen, og byudviklingen må ikke medføre, at en fortsat udvikling mod flere mennesker pr. præst fortsætter. I 1930 var der 2.100 mennesker pr. præst. I 1978 var det 2.900, og det må vel nok siges, at det er i overkanten af, hvad det er muligt at klare på en tilfredsstillende måde.

Lovgivningen for folkekirken skal styrke den lokale selvbestemmelse. Den større lokale indflydelse på bispevalgenes organisation og afvikling er et skridt i en god retning, som dette folketing vedtog sidste år. Der kan være grund til at finde en sådan form, at det er afstemningsresultatet alene, der bestemmer, og ikke ministeren, der har den endelige afgørelse af, hvad der skal være valgets resultat.

Der er da også et lille fremskridt i, at bispevielserne nu foregår i stiftets domkirke og ikke i Københavns domkirke alene. Jeg tror, mange danske borgere har været glade for at se de danske domkirker ved den sidste tids mange bispevielser. Måske skulle man også her gå et lille skridt videre. Vi kunne jo da få afviklet den forældede tradition, at det er én og samme biskop, der forestår samtlige ind-

vielser. Det kunne der godt laves en anden ordning på. Vi har ikke, og vi vil ikke have nogen ærkebiskop eller første, øverste biskop. De er alle lige i den danske folkekirke.

Ministeren skal heller ikke være folkekirkens enerådende hersker. Det skal ikke, ej heller i dag, være i cirkulærerne, man ændrer tingene. Vi fik et cirkulære i 1979, der sagde noget om provsteudnævnelserne. Det var vel meningen, at vi skulle have både ansøgningerne og bisperne lidt mere ind i udnævnelserne af provster.

De seneste udnævnelser har vist, at problemet ikke er løst på en tilfredsstillende måde med cirkulæret fra 1979, og det må på en eller anden måde kunne lade sig gøre at demokratisere det, sådan at det er de lokale, der bestemmer, hvem de skal have som deres medarbejdere, at det altså er bispernes indstilling, der er afgørende for, hvem der skal være provst i de enkelte provstier.

Venstre finder det helt uacceptabelt, at kirkeministeren i flere tilfælde inden for det seneste års tid har underkendt den lokale, biskoppens, indstilling. Venstre ønsker også her at sikre den lokale udpegning.

Vi vil også gerne give domsognene indflydelse på, hvem der vælges som domprovster. Det er jo det eneste sted, vi har menighedsråd, der ikke selv bestemmer, hvem der skal være deres sognepræst, og det viser sig også, at besættelsen af domprovsteembedet kan have en vis indflydelse på bispevalgene.

De seneste bispevalg har vist, at det ikke er uden betydning for fremtidige bispevalg, hvem der sidder i domprovstestolen, og bispevalgloven kan ved ministermisbrug af magt ved udnævnelse af provster og domprovster blive camoufleret ministerdiktatur. Vi må derfor efter erfaringen med Roskilde-bispevalget måske se på, om der er noget at ændre i loven om bispevalg.

Jeg vil i forbindelse med kirkerestaureringer komme med en enkelt bemærkning, for spørgsmålet er vigtigt. Det er jo en kulturskat af ganske utrolig værdi, det danske samfund har i sine mange kirker på land og i by. Spørgsmålet løses dog ikke så nemt, som kristeligt folkeparti foreslår, men vi må prøve at se på problemet og eventuelt tage det op i forbindelse med den lovgivning, vi skal have om nationalmuseet, som venstre har foreslået det i åbningsdebatten i oktober sidste år, og som vi igen vil komme med det under be-

[Brøndsted]

handlingen af loven om nationalmuseet. Det er vigtigt for os, at vi betragter vore kirkebygninger som virkelige kulturhuse, og derfor må vi trække nationalmuseet stærkt ind i det.

Det var jo nyoversættelsen af Det gamle Testamente, der var anledning til debatten i dag, og derfor skal jeg komme med et par bemærkninger om denne sag.

Vi finder det meget væsentligt, at vi får en nyoversættelse af Det gamle Testamente. Det er et værk, der bruges ikke alene i kirkens liv, men også i undervisning inden for kirken og i den danske folkeskole. Det er vigtigt, at et sådant værk er i et nutidigt sprog, også fordi det bruges af andre til udarbejdelse af lærebøger og andet.

Vi er derfor i venstre glade for, at ministeren har været så imødekommende og vil finde penge til det formål, for jeg har forstået, at ministeren både vil gå til ministerkolleger og eventuelt se at finde penge andre steder. Vi synes, det er en udmærket idé, hvis der kan gives tipsmidler til dette formål. Der er jo ikke nogen penge, der er mere hellige end andre.

Det er også vigtigt, at vi får oversat Det gamle Testamente til det grønlandske sprog.

Jeg vil meget gerne give tilsagn om, at vi vil være med i dette findearbejde, men jeg ville forfærdelig gerne bare for traditionens skyld, at der var et lille beløb direkte fra kirkeministeriet til dette formål.

Jeg vil også sige to ord om en sag, der mere er en rejst debat, og som vi ikke kender enkelthederne i, nemlig den omtalte tvangsforflyttelse af præster. Jeg tror, det er rigtigt, at vi skal have set på § 43 i tjenestemandsløven.

Det er også muligt, at vi skal se på menighedsrådsloven, men jeg mener ikke, der på nogen måde må rokkes ved menighedernes frie ret til at vælge alle deres præster. Men vi vil da vente og se, før vi kommenterer. Måske har proceduren været lidt mærkelig. Det havde været ønskeligt, om der havde været et udvalgsarbejde og det ikke bare var et administrativt oplæg, der var sendt ud til høring. Vi håber, at ministeren vil være forstående over for spørgsmålet.

Venstre vil gerne, at vi også i debatten i dag som i 1910 fastslår, at den danske folkekirke ikke styres ved cirkulærer eller ved administrative indgreb centralt, men ved folke-

tingets kirkelige lovgivning, og vi vil også meget gerne understrege den lokale opgave. Derfor vil jeg på venstres vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folkettinget pålægger kirkeministeren ved besættelser af provstestillinger i folkekirken som altovervejende hovedregel at følge biskoppens indstilling, går tinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Det kan jo ikke bestrides, at dagsordenen falder inden for debattens emne, om end på et begrænset område.

Burgdorf (KF):

Vi har jo kirkedebat i dag, og efter hr. Brøndsteds undersøgelse i arkiverne er det ikke hver dag eller hver uge, vi har det. Jeg ved så ikke, om folkekirken har lidt under, at vi ikke har haft flere i alle disse år. Det tvivler jeg på.

Men jeg har ikke noget imod en debat om folkekirkens ve og vel. Jeg synes, der trænger til en gang imellem at komme luft under den sag. Vi sidder jo mange gange og diskuterer de kirkelige spørgsmål uden rigtig at vide, hvor vi er henne på mange områder. Derfor synes jeg, det er udmærket, at vi får denne debat.

Ministeren var inde på en masse ting i redegørelsen i dag. Det synes jeg er ganske udmærket. Jeg skal i hvert fald ikke her i første omgang komme ind på disse ting, men måske stille et par enkelte spørgsmål.

Den debat, vi har, synes jeg også er fremkaldt på et lidt spinkelt grundlag. Det er Bibelselskabets nyoversættelse af Det gamle Testamente med henvisning til § 4 i grundloven, som siger, at det er staten, der skal understøtte kirken. Jeg har forstået, at man skal bruge 4, 5, 6 mill. kr., og det synes ikke at være så stort et tal.

Men når det er sagt, må jeg også understrege, at Det Danske Bibelselskab er en selvstændig institution uden økonomisk tilknytning til kirkeministeriet. Det er jo en kendt sag. Men det har altid været sådan, at kirke-

[Burgdorf]

ministeriet har støttet selskabet med midler til justering og nyoversættelse af Bibelen. Den sidste oversættelse blev afsluttet i 1931, og det er en given ting, at sproget har ændret sig ikke så lidt i disse 50 år, så en justering er aldeles nødvendig efter min opfattelse.

Jeg må påpege, at kirkeministeriet har vidst, at en sådan oversættelse var på trapperne, og jeg mener, at man i kirkeministeriet burde have kunnet disponere sådan, at der var penge til dette formål, men det har man altså ikke gjort.

Det er en kendsgerning, at bibel og kirke er afhængige af hinanden. Den ene kan ikke undvære den anden. Bibelens tale har altid været og skal altid være kirkens budskab og åndelige indhold. Bibel og forkyndelse kan ikke skilles ad i kirken. Man må så håbe, at ministeren kan finde de fornødne penge til denne vigtige opgave.

Der er jo et gammelt ord, der siger, at hvor der er en vilje, dér er også en vej. Jeg har været lidt i tvivl om, hvor meget ministeren havde viljen til det, men nu hører jeg, ministeren peger på tipsmidlerne i den forbindelse. Det synes jeg ikke er nogen god idé. Jeg ved godt, at penge lugter ikke, og at det ene formål kan være lige så godt som det andet, men jeg synes, det er for dårligt, fru minister, når kirkeministeriet skal til at spørge om tipsmidler til en så vigtig opgave som en bibeloversættelse. Det synes jeg ikke rigtig man kan være bekendt.

Med hensyn til de generelle retningslinjer for fremtidens kirkepolitik må jeg slå fast, at efter vores mening er der ingen brug for hverken reformer eller revolutioner inden for folkekirken. Folkekirken har altid været en stabiliserende faktor i vort samfund, og det bør den også være i fremtiden.

Når næsten alt vakler og går skævt i vort samfund i disse år, er det godt at konstatere, at kirken stadig urokkeligt står fast på grundvolden. Her har folk søgt hen i lykkelige stunder, her søger mennesker hjælp og trøst i tunge og vanskelige tider, og her går ingen forgæves, thi kirkens budskab, det gamle evangelium, taber ikke i værdi, og det devalueres ikke.

Når det er sagt, må det erkendes, at der stadig er meget inden for folkekirken som organisation, som trænger til at ændres og forbedres. Der bliver sagt om folkekirken, at den er alt for bred og alt for rummelig, og

det er den efter min mening så sandelig også. Der burde være plads for alle, der virkelig vil kirkens vel, men vi ser desværre oftere og oftere, at ministerielle udnævnelser har politisk baggrund. Herved mister kirken ofte positive kræfter, som kunne have været til uvurderlig gavn, og kirken får i det lange løb politisk slagside.

Der er nogle, der mener, at kirken i fremtiden vil blive politisk kampplads. Det håber jeg nu ikke. Disse politiske udnævnelser, som jeg ikke synes om, mener jeg bør afskaffes. Det får vi en debat om senere, forstår jeg, ved behandlingen af et lovforslag, og i dag er der stillet en dagsorden om det, så de ting bliver vel ordnet.

Selv om vi kan konstatere det glædelige, at over 90 pct. af den danske befolkning stadig står som medlemmer af folkekirken, slipper den ikke for angreb udefra. Der er dem, der mener, at kirken bør nedlægges, fordi den er en torn i øjet rent politisk.

Der er også partier – der er i hvert fald ét parti: fremskridtspartiet – her i tinget, der vil have folkekirken ændret til frikirke, fordi den efter deres mening koster for mange skatteyderkroner, og man påstår meget besnærende, at hvis kirken blev frikirke og medlemmerne skulle betale alt selv, så blev det hele mere ægte. Men det er jo en illusion.

Hvis vi tænkte os, at folkekirken blev nedlagt og der blev indført frikirkeordning, ville vi ikke bare få én frikirke, men efter kort tid ville vi have flere. Grunden er den, at når menigheden forlanger, at præsten skal prædike sådan og sådan, og han ikke gør det, så bliver han fyret, og så opretter han uvægerlig sin egen frimenighed. Det har vi set før.

Der er for mig ingen tvivl om, at vi inden ret længe, hvad enten vi vil det eller ej, skal svare på spørgsmålet: hvad vil vi med folkekirken? Og vort svar bliver skæbnesvangert.

Vil vi leve op til det ansvar, vi har fået ved at modtage en så kostelig arv, som folkekirken efter min opfattelse er? Eller vil vi i surhed over, at alt ikke er sådan, som vi nu synes det burde være, og måske af lyst til at eksperimentere forlade folkekirken, som vi kender den? Eller vil vi gå ind i kampen og arbejdet og sliddet for at gøre folkekirken endnu bedre, end den er i dag? Svaret er vort.

Skal kommende generationer have et værdifast grundlag at bygge deres hverdag på,

[Burgdorf]

eller skal de leve deres liv uden åndelig belastning til tilværelsen? Ansvar er vort, og vi må leve op til det.

Jeg sagde før, at jeg ikke ville gå i detaljer. Men jeg havde et par spørgsmål til ministeren, som jeg gerne vil stille her.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om ministeren er villig til at snakke med undervisningsministeren om problemerne ved konfirmandundervisningen, tilrettelæggelsen af tidspunkterne. Jeg har fået henvendelser fra forskellige. Der er i hvert fald en hel del præster, som har vanskeligheder med at få fornuftige tidspunkter for konfirmandundervisningen. Det kan ikke være sådan, at præsten skal have konfirmanderne hen på eftermiddagen, når de er søvnige og udkørte.

Endelig er der et spørgsmål af mere lokal art. Ministeren talte så smukt og helt rørende om kirkemusikken og kirkemusikskolerne. Jeg ved, at der i Løgumkloster er en sådan udmærket skole, men den har vanskeligheder med at få permanent status. Vil ministeren være med til at hjælpe her?

Ernst Schmidt (FP):

Fremskridtspartiet er heller ikke ked af, at der i dag diskuteres kirkepolitik. Det er klart, at kirken og hele det religiøse hører med til et folks hverdag. Når fremskridtspartiet ofte er blevet bedømt som et parti, der ikke interesserer sig for kirkelivet eller folkekirken, er det altså en misforståelse.

Men det er ikke fremskridtspartiets hovedprogram. Vi har alle dage følt, at der var ting, som først måtte ordnes, inden fremskridtspartiet gik i gang med at ordne de kirkelige forhold efter de ideer, som fremskridtspartiet har.

I den debat, der nu løber, og som er begrundet i kristeligt folkepartis nedtrykt over, at der ikke kan ydes tilskud til bibeloversættelse i et moderne sprog, har vi hele tiden haft den indstilling, at vi ifølge vort program ikke kan gå ind for nogen form for tilskud, og af den grund kan vi heller ikke gå ind for, at der gives tilskud til bibeloversættelser. Det er en logisk tankegang, som enhver må kunne følge.

Vi har derimod den største interesse for vore kirker som nationale klenodier, som det er en statsopgave at være med til at bevare. Derom har der aldrig været tvivl, og ud fra

den betragtning mener vi også, at de knappe midler, samfundet i dag har til rådighed til forskellige gøremål, i første række må bruges til den slags ting.

Jeg har også været på talerstolen i anden anledning inden for dette vidtspændende område, nemlig for at tale om, hvilke kriterier man kunne sætte for, hvordan der udnævnes til de forskellige embeder, det være sig provster, biskopper el.lign. Kirkeministeren er også bekendt med, at med hensyn til provsteudnævnelsen har jeg bedt ombudsmanden om at se på sagen. Det havde vi forleden dag i spørgetiden, og jeg mener ikke, at det er nødvendigt at gentage, hvad der blev sagt. Det viser i alle tilfælde, at vi har interesser på det område i fremskridtspartiet.

Vi vil nemlig gerne have en folkekirke i videste forstand. Nu kunne jeg forstå på den konservative ordfører, at man gerne vil omskrive det til frikirke. Folkekirken er jo for så vidt en frikirke. Enhver kan melde sig ud. Når nogle og halvfems procent – i nærheden af 95 pct. – tilslutter sig, kan man altså ikke bebrejde de mennesker, at de har den indstilling. Det har de gjort frivilligt. Det er altså en form for frikirke. Men en statskirke, statsdirigeret religion, statsstyrede kirkeforhold, er vi meget imod, og det viser også vores interesse med hensyn til, hvordan man udnævner folkekirkens ledelse.

Jeg synes nok, at den debat, vi fører i dag, til dels overlapper det, vi kommer til at diskutere, når det beslutningsforslag, der foreligger fra kristeligt folkeparti, kommer til debat, nemlig forslag til folketingsbeslutning om udnævnelse af domprovster og provster (B 92). Jeg vil ikke sige, at det er overflødig at diskutere det i dag, men alligevel mener jeg, kristeligt folkeparti kunne have rejst spørgsmålene på én gang. Men folketinget er jo altså til, for at vi kan diskutere de forskellige ting, der bliver ønsket af folketingets medlemmer, og det er vi altid gået ind for i fremskridtspartiet. Der skal ikke lyde nogen direkte kritik, men en vis rationalisering går vi altså også ind for.

Der foreligger en motiveret dagsorden fra venstre, stillet af hr. Brøndsted. Den siger, at »folketinget pålægger kirkeministeren ved besættelser af provstestillinger i folkekirken som altovervejende hovedregel at følge biskoppens indstilling«.

[Ernst Schmidt]

Det er de tanker, som har ligget til grund for den henvendelse til ombudsmanden, som jeg har været foregangsmand for. Jeg kan sige til venstre, at jeg på fremskridtspartiets vegne vil give tilslutning til dagsordensforslaget.

I øvrigt synes jeg – for at sige noget om hele den danske folkekirke – at det, at der ikke har været megen debat her i folketinget, kunne tyde på – når man tænker på, hvor mange forskellige partier der har været igennem tinget og stadig væk er her – at det går nogenlunde.

Jeg ved ikke, om jeg må slå over i det vestjyske. Det kan forhåbentlig refereres. På vestjysk siger man: »Skik dig godt! Det spørges mindst.« Nu skal jeg så oversætte det til godt dansk: opfør dig ordentligt, så hører man ikke så meget! Når der ikke er rejst mange forespørgsler her i salen med hensyn til folkekirken, må det være et udtryk for, at det går nogenlunde, og det vil jeg tro at de fleste partier har taget ad notam. Der er stadig væk 95 pct., der frivilligt betaler til folkekirken. Så kan man diskutere, om staten dirigerer for meget. Statsdirigering af folkekirken er fremskridtspartiet imod i alle tilfælde.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.30.

Mødet udsat kl. 11.55

Mødet genoptaget kl. 13.30

Forhandlingen genoptoges.

Hanne Engberg (SF):

Da den nye kirkeminister blev udnævnt, udtalte hun, at kirken af socialdemokratiet altid er blevet betragtet som et statsanliggende, som socialdemokratiet ønsker størst mulig indflydelse på. Dette er en udtalelse, der ikke alene røber meget lidt fornemmelse for den folkekirkelige tradition i Danmark, men som også kunne være ildevarslenende for, hvordan forholdet mellem stat og kirke kunne udvikle sig. Praktiske konsekvenser af en sådan opfattelse har vi set i den senere tid i form af provsteudnævnelser foretaget direkte fra ministeriet uden om de kirkelige myndig-

heder og et forslag fra kirkeministeriet om forflytninger, således at et vist antal præstembeder holdes i reserve, som ministeren kan ansætte præster i uden om menighedsrådene, præster, der har haft vanskeligt ved at samarbejde med andre menighedsråd og sogne. Et forslag fra centraladministrationen om, at stiftsmidlerne forvaltes af staten i stedet for af stifterne, er et tredje eksempel.

Disse tilfælde af voksende statsmagt kunne være en god begrundelse for at få en debat i folketinget om forholdet mellem stat og kirke i Danmark. Det er imidlertid ikke disse tilfælde, men ministeriets vægring mod at støtte en ny bibeloversættelse økonomisk, der er kristeligt folkepartis motivering for at rejse forespørgslen. Denne økonomiske skærmydsel synes mindre vigtig end de principielle myndighedsforhold mellem stat og kirke, men lad os da bruge lejligheden til at se lidt nærmere på dem og skitsere, hvilke muligheder – ønskelige eller mindre ønskelige – der er for dem i fremtiden.

Det er jo ofte blevet fremhævet, at vi i Danmark netop ikke har en statskirke, men en folkekirke. En statskirke er en kirke, hvor staten har den øverste magt over kirken forkyndelsesmæssigt og økonomisk. En folkekirke er en kirke, hvor staten støtter den kirkeorganisatorisk, som flertallet eller det overvejende flertal af befolkningen er medlemmer af, men som staten ellers ikke blander sig i forkyndelsesmæssigt eller ansættelsesmæssigt. Staten lader de valgte kirkelige råd stå for valg af embedsmænd og bestyrelse af en vis økonomisk rådighedssum. Ministeriet ser da til, at disse ting foregår efter visse af folketinget fastsatte regler. Denne ordning udtrykker en meget fin balance mellem støtte og overladen af de indholdsmæssige beslutninger til menighedernes egne medlemmer.

At den evangelisk-lutherske kirke i Danmark er folkekirken, og at den som sådan skal understøttes af staten, fremgår jo af grundlovens § 4. I bemærkningerne til samme paragraf står; at da den overvældende del af befolkningen tilslutter sig folkekirken, er det et rimeligt fælles anliggende, at staten støtter den.

Nu kan man jo spørge, hvor længe det vil være tilfældet, at et overvejende flertal vil støtte folkekirken – i København er dåbsprocenten nede på under 50 – men foreløbig er

[Hanne Engberg]

det tilfældet, og så består ordningen. De, der ikke ønsker at være medlemmer af folkekirken, kan som bekendt melde sig ud, de taber ingen borgerlige rettigheder derved, men kan slippe for at betale kirkeskat. De betaler ganske vist over deres almindelige skat til kirken, til lønninger først og fremmest, men denne sum udgør efter sigende ikke stort mere, end hvad det ville koste staten at bekoste de udgifter, som kirken betaler for, nemlig civil registrering, kirkebygnings- og kirkegårdsvedligeholdelse m.m. Så alt i alt skulle kirken hvile i sig selv økonomisk og administrativt, for slet ikke at tale om forkyndelsesmæssigt.

Men hvad betyder nu denne hvilen i sig selv? Socialister har som bekendt fra socialismens tidlige dage ønsket at knække kirkens magt ved at vælte den og skubbe den ud i mørket. »Knæk sablen, bryd tronen, styrt kirken«, lød parolerne i århundredets begyndelse, og i den gamle danske arbejdersang »Nu dages det, brødre« står der: »Præsterne fører os frem til pøle af svovl på den yderste tid, når ikke vi ofrer til dem.«

De tider er forbi her i landet, hvor nogen ønsker en så hårdhændet behandling af præsteskabet, så vidt jeg ved af gode grunde: de har meget lidt direkte magt i dag. Når socialister stadig væk – men til socialister skal heller ikke i denne sammenhæng regnes socialdemokrater – ønsker kirke og stat adskilt totalt, og når vi også ønsker det på længere sigt i socialistisk folkeparti, kan det have to grunde.

Man kan ønske det, fordi man er ateist og ikke kan se, hvad staten skal blandes i folks religiøse fornemmelser for; de er i bedste fald ligegyldige for det politiske system og i værste fald opium for folket. Det er altså en principiel mangel på interesse, der får denne gruppe til at ønske en adskillelse. Man kan imidlertid også som socialist af interesse for sagen ønske en adskillelse, og det er som socialist af denne type, jeg taler på mit partis vegne.

Hvis man af personlige eller politiske grunde mener, at kirken har en rolle at spille i vort samfund – og hvilken grund man har, er jo ligegyldigt i denne sammenhæng – må man som socialist ønske en adskillelse, simpelt hen fordi man ønsker, at folket selv i videst muligt omfang skal tage sig af egne sager. Hvor ingen central styring er nødven-

dig, bør en sådan ikke findes. Interesse, fantasi, omsorg for sig selv og næsten er egen-skaber, vi ønsker at fremme i et socialistisk samfund; det gælder også de såkaldt åndelige sager.

Men hvis kirken blev adskilt fra staten, kunne man forestille sig 3 forskellige former for styring: 1. Man kunne forestille sig mere magt til bisperne. 2. Man kunne forestille sig et særligt kirkeråd oprettet, valgt på forskellige snedige måder som i Norge og Sverige, og som man fablede en del om i forrige århundrede herhjemme, og 3. Man kunne forestille sig, at menighedsrådene forvaltede styringen.

Det er selvfølgelig den tredje, decentrale og direkte og demokratiske måde, jeg forestiller mig som endelig løsning, dog med respekt over for en evangelisk-luthersk kirkes kristendomstradition, som vi har den her i landet, en løsning à la de fri- og valgmenigheder, vi har.

En sammenligning med vort skolevæsen holder et stykke ad vejen, ikke alene vores friskoler og vores højskoler, der er udsprunget direkte af en kirkelig debat, men også vore folkeskoler ønsker vi så meget indre selvstyre som muligt. Principielt, om ikke i praksis i større omfang, har vi efter de sidste skolelove lagt vægt på, at flere beslutninger føres ud til skolerne selv, forældreindflydelse med hensyn til skoleplaner og økonomi osv. De overordnede økonomiske og indholdsmæssige beslutninger er for skolen statslige eller kommunale, thi skolevæsenet er grundlæggende en offentlig opgave, men er kirken også det?

Nu har vi fået en ny kirkeminister, der udtaler, at kirken er grundlæggende en statsinteresse for socialdemokratiet, og vi har da også været ude for en stigende hang til centralisering i de sidste år og en vigende fornemmelse for at skelne mellem ydre og indre anliggender, og dermed kunne jo langsomt opgives den egenart, folkekirken har haft i dette århundrede. En minister og et ministerium, der værner om menighedernes og menighedsrådenes egenart og selvbestemmelse, er en uafviselig forudsætning for, at en folkekirke kan fungere. Ligeledes bør biskoppernes kollats overholdes, således at en vis kirkelig identitet bevares over for en udvanding af indholdet.

Men dette er ikke nok. Kirken bliver ikke folkelig, aktiv, inspirerende af dette alene. På

[Hanne Engberg]

det økonomiske plan bør stats- og kirkeudgifter adskilles igen helt, så folk kan se, hvad de betaler til, og hvad de ikke betaler til. Præstelønningerne plus de øvrige kirkelige lønninger bør betales af kirkeskatten, som den gang blev, før finansministeriet kom ind i billedet som forhandlingspartner med alt, hvad det fører med sig. Samtidig kunne man lade de kirkelige opgaver som registrering og museumsopgaver osv. glide over til andre ministerier. En bibeloversættelse kunne vel også nok lade sig bekoste på anden måde, f. eks. af kulturministeriet eller undervisningsministeriet, så sandt som Bibelen er et stykke fælles kulturarv som så mange andre bøger.

Men samtidig må menighederne styrkes, deres fri råderet være større, hvad enten det gælder rådighedsbeløb eller ansættelse af de folk, der skal hjælpe dem. Et totalt selvstyre skulle være målet.

Men vil præsterne da ikke komme i lommen på menighedsrådene, kunne man så spørge. Er kordegne og gravere da ikke det, kunne man svare. Vil præsters forkyndelse da ikke blive ufri, hvis de ene har deres søgnebørn og deres valgte repræsentanter at støtte sig til, lyder spørgsmålet så. Men dertil er kun at svare, at det da skal vise sig, om de folkekirkekristne kun ønsker følgagtighed eller de også ønsker udfordringer. Om kirken skal være en slags TV, hvor man bare trykker på knapperne, eller man ønsker samtale og respekt for hinandens synspunkter.

Det kunne være, at vi da fik konkurrerende frikirker, som nogle også har været inde på her i dag. Det kunne være, at vi sågar fik en kirkekamp, ja, det kunne endda være, at folkekirken gik hen og døde. Men ville det være så slemt? Hvem har sagt, at kristendommen skal gemmes i statskirkegevandter, ligesom socialismen er blevet gemt i socialdemokratismen? Men er det ikke, hvad der er ved at ske, ganske langsomt, mere og mere?

Debat om folkekirken er vigtigere, end mange her i folketinget og uden for folketinget måske tror. Kirkedebat og kirkelige bevægelser har før provokeret folkelige og politiske nybrud – ikke at ånden kommer før materien; der er en vekselvirkning – men fælles for alle umyndiggjorte, undertrykte eller halvsovende er, at de før eller siden vågner op og spørger: hvad om vi prøvede selv?

Ole Vig Jensen (RV):

Anledningen til denne forespørgselsdebat er først og fremmest, forstår jeg, det afslag til Bibelselskabet, som ministeren har givet i anledning af ansøgningen om at få midler til at sikre en nyoversættelse af Det gamle Testamente.

Jeg har ikke noget imod, at man rejser en debat, som også skal have et bredere kirkepolitisk sigte. Jeg synes, det er udmærket, at kristeligt folkeparti giver anledning til, at vi får en sådan debat i folketinget. Man kan undre sig over, at det i virkeligheden er så længe siden, som det er blevet refereret her i dag, siden der sidst var en kirkelig forespørgselsdebat.

Men hvis man netop vil bruge afslaget til Bibelselskabet som anledning til at starte en sådan debat, synes jeg på den anden side også, det er at skrue sagen op på et for højt plan. Det er i hvert fald helt ude af proportion at ville hævde, at der er tale om en mulig overskridelse af nogen af grundlovens paragraffer. Jeg synes i øvrigt slet ikke, det er rimeligt at afæske kirkeministeren en kirkepolitisk bekendelse i den anledning.

Når det gælder selve ansøgningen og mulighederne for at imødekomme den, er kirkeministeren jo underlagt de samme strenge krav, som de fleste andre ministerier er i disse år, hvor vi ønsker at dæmpe væksten i de offentlige udgifter. Det er vel også derfor, ministeren her i dag på talerstolen siger, at der ikke på ministeriets budget er plads til udvidede aktiviteter. Jeg tror oven i købet, ministeren sagde snarere tværtimod; kirkeministeriet er i øjeblikket afskåret fra at tage nye kirkelige aktiviteter op, sagde ministeren. Det er vel den barske virkelighed, som kendetegner meget lovgivningsarbejde og arbejde i ministerierne i øvrigt i disse år.

Jeg forstår altså ministerens vanskelighed med at finde midler p. t. til det ønskede formål. Jeg synes også, ministeren foretog en god sammenligning ved at henvise til, at der til restaurering af vores kirkebygninger kun er afsat ca. 3 mill. kr. på det eksisterende budget.

Men jeg er i øvrigt meget tilhænger af, at ønsket om at få nyoversat Det gamle Testamente kan opfyldes. Jeg tror nemlig, det er rigtigt, at vi et par gange i løbet af et århundrede sikrer en nyoversættelse af Testamen-

[Ole Vig Jensen]

terne, og det er nok også rigtigt, at tiden er inde. Men om det lige netop skal være i år eller til næste år, synes jeg ærlig talt ikke er så afgørende. Det afgørende er, at vi inden for en overskuelig tid får tilvejebragt midler, som gør det muligt at igangsætte oversættelsesarbejdet.

Jeg forstår, at ministeren har taget initiativ til, at man kunne skaffe midler gennem kulturministeriet og undervisningsministeriet ved at anvende tipsmidler. Det synes jeg er en udmærket løsning. Hvorfor ikke det? Jeg forstår bestemt ikke, hvorfor hr. Steffensen i dag siger, at det skulle være uværdigt. Det forekommer mig, at vi bruger tipsmidlerne til mange gode formål, oven i købet også til gode kristelige og kirkelige formål. Jeg mener, at f. eks. den kristelige spejderbevægelse får ganske betydelige tilskud fra tipsmidlerne til deres arbejde. Jeg går heller ikke ud fra, at hr. Steffensen slutter modsætningsvis: at de, der får midler fra tipspengene, skulle være mindreværdige, for det er de selvfølgelig ikke. Der foregår mange gode ting, som får støtte derfra. Og det ville ikke genere mig det mindste, hvis vi ad den vej skulle kunne fremskaffe midler og dermed hurtigere få igangsat en nyoversættelse. Hvis det viser sig også at blive vanskeligt, vil jeg i hvert fald gøre mig håb om, at ministeren finder anledning til – og vi andre må jo så hjælpe – som sagt inden for en overskuelig tid at få afsat penge på kirkeministeriets budget til den opgave. Men lad os nu se, om ikke den anden løsning lader sig gennemføre.

Jeg har i øvrigt bemærket, at Borup i en artikel i Højskolebladet udtaler, at Det gamle Testamente ikke er oversat til grønlandsk. Det kom i hvert fald bag på mig, og nu kunne jeg passende spørge den minister, der har ansvaret for kirken, og som jo også kender til de grønlandske forhold, om det dog kan være rigtigt. Og, hvis det er rigtigt, hvad vi så gør ved det.

Der var altså også i forespørgslen lagt op til en større kirkepolitisk debat. Nu hæfter jeg mig ved, at ministeren, som jo også er ny på området, vel stort set afholdt sig fra at lægge op til netop en større kirkepolitisk debat, men holdt sig til nogle bemærkninger – i øvrigt en udmærket tale – om kirkens rammer og en række af de praktiske ting, der knytter sig til det kirkelige arbejde. Derfor skal jeg i mit indlæg tage et par af de ting

op, som jeg synes der kan være god grund til at give et par kommentarer til.

Provsteudnævnelserne har haft en ret central placering i debatten foreløbig, og der har været kritik af udnævnelsen af visse provster. Jeg vil i hvert fald nødig opfatte det sådan, at vi nu skulle have folketinget til at blande sig i de spørgsmål; det kan ikke være meningen. Nu er der nævnt et enkelt eksempel her fra talerstolen, nemlig udnævnelsen af domprovsten i Roskilde. At det skulle være sket i modstrid med biskoppens opfattelse af den sag, kommer i hvert fald bag på mig; jeg havde nærmest indtryk af, at der i dette tilfælde var god overensstemmelse mellem minister og biskop, sådan at det i hvert fald er en dårlig anledning til at rette kritik mod provsteudnævnelserne.

Jeg skal i øvrigt ikke tage stilling til, hvordan det er lykkedes i tidens løb, men sige, at vi i det radikale venstre principielt er tilhængere af, at man ændrer forholdene og søger en demokratisering af udnævnelsen af provster, dette gælder også domprovster. Jeg lægger stor vægt på, at domprovsten også er sognepræst for menigheden ved kirken, og derfor synes jeg, at vi burde søge frem til en løsning, hvor vi kunne give menighedsrådet det pågældende sted en indflydelse på valget af domprovsten, så på det felt vil vi gerne fra radikal side være med til at ændre. Jeg vil i øvrigt spørge, om ministeren vil gøre sig overvejelser i den retning, ellers vil vi nok gøre det i det radikale venstre. I hvert fald må det være sådan, at der minimalt må sikres menighedsrådet en indstillingsret i domkirkesognet.

Der har også været talt om menighedsrådenes betydning, og jeg er meget enig med dem, der siger, at vi skal give vide rammer for menighedsrådets arbejde. Det er først og fremmest i sognet, at arbejdet skal foregå; her foregår det vigtigste. Men vi har jo haft en debat her i folketinget for nylig om, hvor langt vi skal gå ad den vej ud fra ønsket om at sikre en yderligere nærdemokratisering. Jeg tror, vi skal være opmærksom på, at vi ikke går længere, end ønskeligt er. Jeg mener i hvert fald ikke, det kan være i vores interesse, når det gælder folkekirken, hvoraf jo dog stadig væk næsten 95 pct. af befolkningen er medlemmer, at vi får indrettet tingene sådan, at det meget let kan blive en mindre, aktiv kreds, der helt og fuldt bestemmer,

[Ole Vig Jensen]

hvordan det kirkelige arbejde skal foregå. Det vil der ikke være meget nærdemokratisk ved, i hvert fald ikke hvis det var bestemte kirkelige klier eller miljøer, som blev dominerende på området. Jeg mener netop, at vi her skal holde fast ved den folkelige indflydelse, og jeg tror også, det betyder noget i retning af, at kommunalbestyrelsen, som til syvende og sidst har ansvaret for, hvad der kan afsættes af ligningsbeløb, har en forpligtelse til sammen med menighedsrådet at udnytte den mulighed, der i dag er for en meningsudveksling imellem menighedsrådet og provstiudvalgene og de kommunale råd.

Spørgsmålet om tvangsforflyttelse af præster har også været rejst. Jeg forstod på ministeren, at det er noget, som man ikke har taget stilling til, men at det er sendt til høring. Det er jo ikke nogen ualmindelig praksis, og det er da også rimeligt, at vi afventer at høre, hvordan den sag vurderes af dem, der nu er blevet spurgt. Men når nu sagen er rejst her, jeg umiddelbart advare imod, at man går den vej. Jeg er klar over, at der knytter sig problemer til de situationer, hvor en præst og menighedsrådet er gået forkert af hinanden, men at løse problemet ved at tvangsforflytte præster til sogne, hvor menighedsrådet i den forstand sættes ud af spillet, er ikke ønskeligt. Men der er god grund til at få set nærmere på, hvordan man kan løse disse konfliktsituationer, som jo opstår.

Det har også været nævnt – og det kan måske have en vis tilknytning – at provsteretterne muligvis skulle afskaffes. Også det ville jeg være betænkelig ved, men det kan godt være, at vi skal se på, hvordan vi kan forbedre provsteretterne; jeg tænker her på sammensætningen af den kreds af personer, som udpeges, når der sættes en provstere. Jeg har set det synspunkt ført frem, at der også burde sidde en landsdommer i sådanne retter, og det synes jeg er en tanke, man udmærket kan overveje positivt.

Afsluttende vil jeg sige, at det er noget afgørende for det radikale venstre, at vi ikke gør kirken til en lukket institution, men at vi netop gør den til et frit, folkeligt sted med åbenhed over for andre samfundsområder. Det er også derfor, jeg tror, det er af betydning, at vi har, som ministeren sagde det, en folkekirkelig ordening, der er meget rummelig, og med stor frihed.

Det betyder også for mig, at vi skal være varsomme med at oprette f. eks. kirkeskoler, særlige institutioner, der løser særlige opgaver. Jeg er meget mere tilhænger af, at vi gør en indsats for at sikre en kvalificeret og styrket kristendomsundervisning i folkeskolen fremfor at prioritere specielle opgaver på det område inden for kirken. Afgørende er det, at kirken er et frit, folkeligt sted med stor åbenhed over for andre samfundsområder.

Bollmann (CD):

Denne forespørgsel er angiveligt rejst på baggrund af ministerens afslag om tilskud til ny oversættelse af Det gamle Testamente, men samtidig lægges der jo op til en noget bredere debat om folkekirken og om regeringens kirkepolitik. Ministerens redegørelse var imidlertid efter min opfattelse temmelig teknisk og økonomisk præget.

Må jeg indledningsvis sige, at CD naturligvis respekterer grundlovens § 4, og dermed anerkender vi også folkekirkens stilling i forhold til staten; vi har ikke noget ønske om at ændre dette grundprincip.

CD smykker sig ikke med at være et specielt kristeligt parti, men vi respekterer de mange, der bakker op om folkekirken. Hvorvidt de gør det af vane eller tradition, som man en gang imellem skal høre, skal jeg selvfølgelig ikke tage stilling til her, men en kendsgerning er dog, at en meget stor procentdel af Danmarks befolkning bekender sig til og er medlem af folkekirken. Det er også en kendsgerning, at kristendommen og kirken er en meget væsentlig del af den danske kulturarv.

Der er i dag talt en del om kirkens selvstændighed, altså menighedsrådenes indflydelse. Vi vil da gerne i den forbindelse beklage, at ikke flere deltager i menighedsrådsarbejdet og i valg til menighedsrådene. Men hertil er jo kun at sige, at der er tale om en stemmeret og ikke en stemmepligt, og det med ret i stedet for pligt har jeg egentlig også lyst til at sige gælder hver enkelt borgers egen brug af kirken.

Det kan også beklages, at man har fundet det nødvendigt med politiske lister til menighedsrådsvalg. Naturligvis skal alle grupper, det være sig politiske eller andre, have ret til at stille op, men egentlig politisering af folkekirken må vi fra CDs side tage klart af-

[Bollmann]

stand fra, og går en sådan politisering hen og bliver til partipolitisering, er der i hvert fald grund til at advare.

At denne politisering er i tiltagende, er desværre en kendsgerning. Et eksempel herpå er, at kristendommen gennem en årrække har været på retur fra folkeskolen. Et andet eksempel er, at kirken og de kristne værdier ofte søges latterliggjort i offentligheden. Et tredje er, at præster undertiden bruger prædikestolen til fremme af egne politiske argumenter.

Selvfølgerlig skal præster tale et sprog, som folk kan forstå, herunder også på en sådan måde, at det kan bruges i folks hverdag, men det kan efter CDs opfattelse ikke være meningen med folkekirken, at den skal til at efterligne visse dele af Danmarks Radio med hensyn til at være såkaldt samfundsrelevant.

Jeg vil gerne i denne forbindelse tillade mig at citere en del af det svar, den daværende kirkeminister, Jørgen Peder Hansen, gav under folketingets spørgetid den 16. september 1977, hvor netop spørgsmålet om behandlingen af aktuelle politiske stridsspørgsmål fra prædikestolen blev berørt. Det står i Folketingstidende 1977-78, sp. 2009. Den daværende minister sluttede første del af svaret af med at sige:

»Noget andet er – og det kan vist alle være enige om – at præster, hvis de kommer ind på sådanne spørgsmål, bør udvise almindelig takt og skønsomhed og fremføre deres synspunkter på en sådan måde, at udtalelserne ikke kan opfattes som udtryk for, at præsten støtter et bestemt politisk parti.«

Senere i et supplerende svar uddybede ministeren dette synspunkt, idet han sagde sammesteds, sp. 2010:

»Jeg finder ingen anledning til som minister at prøve på at begrænse folkekirkenes præsters frihed til at forkynde, men jeg sagde til slut i mit tidligere indlæg, at præsterne må udvise takt og skønsomhed, for en prædikestol er ikke en talerstol; der er ikke tale om en dialog, men der er tale om et sted, hvorfra man forkynder evangeliet bl. a.«

Jeg kan på CDs vegne fuldt ud tilslutte mig denne vurdering af, hvad prædikestolen skal anvendes til. Jeg håber og tror, at også den nuværende minister deler denne opfattelse.

Hvad angår spørgsmålet om udnævnelse af provster, skal jeg ikke blande mig ret me-

get i debatten. Det kan naturligvis forekomme besynderligt, at man etablerer et indstillings- og udtalelsessystem, som så tilsyneladende flere gange tilsidesættes af ministeren. Man får umiddelbart den fornemmelse, at de indstillede ikke har haft den rette politiske farve, men det vil ministeren formentlig let kunne dementere.

Nu får vi en særlig debat herom inden længe, og også af den grund kan CD ikke støtte det fremsatte dagsordensforslag.

Hvad angår det, forespørgslen jo også drejer sig om, nemlig oversættelse af Det gamle Testamente, burde der efter vores mening være midler til det på kirkeministeriets budget, for det er jo ikke store beløb, det drejer sig om, og det at henvise til tipsmidlerne forekom mig mindst talt noget besynderligt. Men begrebet »andet kulturformidlende arbejde« på kulturministeriets budget administreres jo tilsyneladende meget bredt, og hvis kirkeministeren ikke kan finde plads på budgettet, må kulturministeren kunne. CD så i hvert fald gerne, at én eller flere bidragsmodtagere på kontoen »andet kulturformidlende arbejde« udgik til fordel for den opgave, vi her taler om.

I forbindelse med selve oversættelsen af Det gamle Testamente er det naturligt at pege på anvendelsen af Det gamle Testamente i kristendomsundervisningen i skolerne. Jeg var før inde på, at vi finder udviklingen i denne undervisning gennem en del år betænkelig, fordi undervisningen har fået en svagere stilling. Selv om det i dag ikke er undervisningsspørgsmål, vil jeg dog gerne pege på de forslag, der gennem de senere måneder er modtaget i folketingets uddannelsesudvalg om en styrkelse af faget; det er i hvert fald forslag, som vi fra CD gerne vil støtte.

Jeg vil gerne slå fast, at CD ønsker den danske folkekirkes nuværende status og struktur opretholdt, og har man fulgt de forskellige ordføreres indlæg, er der meget, der tyder på, at den opbakning, folkekirken har i befolkningen, også findes i dette ting. Det betyder selvfølgelig ikke, at alt skal være uændret til stadighed. Den modernisering af kirkens organisation, som løbende tiltrænges, har vi støttet, og det har vi også i sinde at gøre i fremtiden.

Der har under debatten været talt meget om Det gamle Testamente, om menighedsråd

[Bollmann]

og om udnævnelser. Der har også været talt meget om at bevare kirkens rummelighed og status. Der har været talt meget lidt om, hvordan man gør det, og hvordan man bevarer folkekirken. Det gør man efter CDs opfattelse bedst ved at modvirke, at kirken bliver en politisk kamplads.

Flygaard (DR):

Retsforbundet vil først og fremmest tage udgangspunkt i det sidste i forespørgselsformuleringen: spørgsmålet om generelle retningslinjer for en kirkepolitik. Det er retsforbundets principielle opfattelse, at grundlovens bestemmelse om, at ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, som er hans egen, skal efterleves og måske også skal efterleves i større omfang, end tilfældet er for øjeblikket. Udgifterne til folkekirkens opgaver kan derfor efter retsforbundets opfattelse kun lignedes på dens medlemmer, hvilket vil betyde i hvert fald en reel økonomisk adskillelse mellem staten og kirken.

Det er tillige retsforbundets principielle opfattelse, at menighedsrådenes indflydelse på og ansvar for deres kirke skal øges. Vi ønsker i øget omfang i forhold til den nuværende lovgivning beslutningsprocessen og afgørelsen lagt ud til de mennesker, det direkte vedgår.

Dermed har jeg for så vidt også indirekte taget stilling til det dagsordensforslag, der er fremsat af venstre. Retsforbundet er for så vidt enig med venstre i, at det er uheldigt, når politiske elementer kommer ind i folkekirkens arbejde. Vi synes, der har været nogle udnævnelser, som man med en vis ret kunne kritisere. Vi ønsker vel ikke noget ministerdømme, men vi ønsker heller ikke noget bispedømme, og ud fra dette synspunkt kan vi ikke stemme for venstres dagsordensforslag, men vil stemme imod det.

Der er selvfølgelig en række opgaver på det kirkelige område, hvis løsning man skal tage stilling til. Der er nok nogle opgaver, som naturligt løses af staten, og andre, som måske mere naturligt løses af den kommunale instans.

For så vidt angår statsopgaverne, mener vi, at det må være en samfundsopgave at vedligeholde kirkebygninger, som er en del af vor kulturhistoriske arv, eller som er nati-

onale mindesmærker. Det betyder også, at den del af udgiften, der kan henføres til det nævnte område, er en opgave, der skal betales af det danske samfund, den danske stat, og dermed være kirkeskatten uvedkommen.

Vi vil gerne videre pege på, at der i kommunal regie kan være en række opgaver, som vi også synes skal betales af det offentlige. Her vil vi principielt gerne gøre følgende betragtninger gældende:

Vi synes, at begravelsesvæsenet, herunder ligbrænding og vedligeholdelse af kirkegårde, må anses for at være en offentlig opgave i kommunal regie, men vi vil gerne føje til ud fra et liberalt synspunkt, at i det omfang borgere ønsker disse opgaver varetaget af deres respektive trossamfund, vil det nok være rimeligt, om de pågældende trossamfund fik en godtgørelse heraf fra det offentliges side.

Vi vil også gerne give udtryk for den principielle opfattelse, at det offentlige bør overtage de borgerlige opgaver, som kirken har; det kan være spørgsmål om personregisterføring, og det kan være spørgsmål om en juridisk ægteskabsindgåelse ud fra et mere konsekvent og ud fra et mere principielt synspunkt.

Jeg skal dernæst knytte nogle bemærkninger til nogle af de mere konkrete ting, der har været inde i debatten her. For det første vil jeg om første del af den stillede forespørgsel fra kristeligt folkepartis side sige, at det vel er en naturlig opgave at få løst et sådant spørgsmål, men vi mener, at disse udgifter bør afholdes inden for rammerne af en kirkeskattesvarelse og ikke gå ind under en ordning, der medfører, at man tvinger folk med en anden opfattelse til at betale til noget sådant.

De foretagne provsteudnævnelser finder vi principielt uheldige og angribelige, men alternativet at følge biskoppens indstilling i henhold til den gældende lovgivning finder vi egentlig heller ikke særlig tilfredsstillende. Vi mener faktisk, at man bør gå et trin længere ned, således at beslutningsprocessen kommer til at ligge inden for det område, hvor provsten skal virke. Derfor kan vi som nævnt ikke stemme for den foreslåede dagsorden.

Når vi om nogen tid skal have en debat om disse spørgsmål, er det egentlig ikke særlig hensigtsmæssigt, at man tager hul på den-

[Flygaard]

ne debat ved at få en forlods afgørelse, hvilket er et yderligere praktisk argument for ikke at stemme for den pågældende dagsorden.

Jeg har med disse bemærkninger gerne villet dels redegøre for retsforbundets principielle kirkepolitiske synspunkter, dels knytte nogle bemærkninger til nogle af de konkrete ting, der har været inde i debatten.

Retsforbundet ønsker ikke på det foreliggende grundlag at rejse krav om en egentlig grundlovsrevision – det vil nok være at drage en for vidtgående konsekvens set ud fra et samlet synspunkt, og man kan næppe heller få nogen grundlovsræssig revision igennem alene på det – men jeg vil gerne give udtryk for den principielle opfattelse, at vi mener, det kirkelige liv vil få et bedre grundlag, hvis vi fik en helt igennem klar adskillelse af stat og kirke.

Poulsgaard (FP):

Som det er sagt før, skal kristeligt folkeparti ikke have utak for, at de har rejst denne debat. Jeg skal ikke blande mig så meget i den, for vor ordfører har talt på partiets vegne, men alligevel vil jeg lige stille ministeren et par spørgsmål og komme med et par gode henstillinger.

Nu er der sagt så meget om, at man kunne tage af tipsmidlerne. Nej, I skal holde fingrene væk fra tipsmidlerne; tipsmidlerne skal tilfalde idrætten og kun idrætten. Derfor vil jeg fraråde ministeren at følge det forslag.

Så vil jeg gerne spørge ministeren, om jeg hørte rigtigt, når jeg mener, der blev sagt, at der kun var 3 mill. kr. til kirkerestaurering og den slags ting, for hvis det er rigtigt, er det jo alt, alt for lidt. Det er rigtigt, som det blev sagt af, jeg tror, det var hr. Ole Vig Jensen, at det er kulturminsteren, og at vi skal værne om disse kulturminsteren. Så kan man sige: ja men hvor skal vi tage pengene fra? Der vil jeg foreslå ministeren at tale med sin kollega kulturministeren. Vi bruger penge til en masse pjat, f. eks. børneteater, og vi er ved at vedtage en ny musiklov, der er fuldstændig overflødig. Vi skal nu om lidt behandle et forslag til ombygning af Det kgl. Teater, hvor vi skal bruge 175 mill. kr. Der må være lige så meget, hvis ikke mere kultur i at værne om de gamle kirkebygninger, som der er i alt det andet. Derfor mener jeg ikke, at mini-

steren kan komme her og sige, at der ikke er penge til at restaurere de gamle kirkebygninger for, uden at man ligefrem skal til at tage af tipsmidlerne eller andre steder fra. Der er så rigelige steder, man kan tage de penge fra, uden at det går ud over kulturlivet i Danmark; det ville nok være en styrkelse af kulturlivet i Danmark, hvis man holdt igen visse steder. Jeg er spændt på at høre ministerens svar.

Kirkeministeren (Tove Lindbo Larsen):

Der er mange af ordførerne i dag, der har givet udtryk for en holdning, som ligger på linje med socialdemokratiets, og det kan jeg da kun udtrykke tilfredshed med.

Flere ordførere er kommet ind på nogle konkrete spørgsmål, som jeg skal prøve på at besvare, ligesom jeg skal kommentere lidt af det, der i øvrigt er sagt.

Hr. Steffensen gjorde nogle bemærkninger om, at folkekirken skulle have en selvstændig status og skulle være urørlig i forbindelse med eventuelle besparelser. Dertil må jeg sige, at der indtil nu har været nøjagtigt de samme vilkår for folkekirken som for alle andre områder inden for staten og det offentlige. Dette synspunkt har der jo været et bredt flertal for her i Folketinget, så det kan der vel ikke være baggrund for at fravige. Nu vil det nok altid være sådan, at man er så dybt engageret i det, man beskæftiger sig med, at man hver især synes, at den opgave og den mening, man har, er den eneste rigtige. Jeg tror, jeg kunne finde masser af emner, hvor andre ville have et lige så dybt engagement som det, hr. Steffensen har givet udtryk for her.

Hr. Steffensen advarede imod tvangsforflytninger af præster, idet han mente, at en stadig større selvbestemmelse til menighedsrådene ganske ville overflødig gøre forslaget. Det er ikke helt ordret citeret, men det var vist meningen.

Dertil vil jeg generelt sige, at det forslag, der er sendt ud til høring, er et forslag, som er kommet frem efter lange diskussioner mange steder. Det er naturligvis ikke ment sådan, at man skal sidde i kirkeministeriet og flytte brikker og bestemme, hvor de forskellige mennesker skal være. Forslaget er opstået, fordi der har været nogle vanskelige situationer, som man måske kunne afhjælpe ved at

[Kirkeministeren]

have denne hjemmel. Der er ikke tale om, at man ville trykke noget ned over hovedet på nogen, men kun om at man ville afhjælpe en vanskelig situation. Det har altså været baggrunden for det, og nu afventer vi jo hørings svarene. Jeg har i mit indlæg i starten omtalt, hvordan jeg forestiller mig vi skulle viderebehandle den sag. Den bliver behandlet på god demokratisk vis, og det er altså ikke noget diktat fra kirkeministeriet. Jeg synes, den diskussion, der har været om det, har været forfejlet og på et alt for tidligt tidspunkt. Hvis man ikke vil afvente svarene, når man sender noget ud til høring, synes jeg nok, der er noget galt.

Hr. Steffensen var også inde på betænkningen om sognemedhjælperne og stillede nogle direkte spørgsmål i den forbindelse. Jeg kan sige generelt om betænkningen, at når den har ligget om ikke urørt så dog ikke til en videre behandling, hænger det sammen med, at vi afventer betænkningen om kordegnenes virksomhed, som jeg også har givet udtryk for i mit første indlæg. Der er nogle konsekvenser her af det, som man nødvendigvis må se, før man tager stilling til, om man skal indføre sognemedhjælperne. Man må også være opmærksom på, at noget af det arbejde, hjælpepræsterne gør, spiller en rolle i spørgsmålet om eventuelt at ansætte sognemedhjælperne. Endelig vil betænkningen indgå i arbejdet vedrørende præsternes arbejdsituation. Der er altså mange ting, der har gjort, at vi har ventet med at gå videre med den betænkning, og deraf følger også, at jeg ikke har haft kontakt med andre om dette, fordi vi måtte afvente de ting, der ligger på bordet.

Endvidere stillede hr. Steffensen et spørgsmål om dette med at virkeliggøre friheden, så man kunne ansætte lokalt efter behov. Dertil må jeg sige, at det meget let kan medføre en situation, hvor man lukker op for noget, der har nogle økonomiske aspekter, som man ikke kan overse. Der er virkelig økonomi i at lukke op for en lokal selvbestemmelsesret, hvad angår ansættelsesforhold.

Endelig spurgte hr. Steffensen om forholdene i København, og også kulturministeriet er i meget stort omfang blevet blandet ind i spørgsmålet om kirkeministeriets opgaver. I den forbindelse kan jeg oplyse, at kulturministeren har svaret på en forespørgsel om,

hvorvidt det var muligt at finde midler i kulturministeriet til at løse nogle af de opgaver, som vi ikke havde økonomi til i kirkeministeriet. Jeg har også svaret på direkte spørgsmål desangående i kirkeudvalget, som medlemmerne jo er bekendt med. Det var et negativt svar: kulturministeren havde ingen mulighed for at finde midlerne.

Dette er også et svar til hr. Poulsgaard, som var inde på, at kulturministeren måtte kunne overtage nogle opgaver.

I øvrigt er økonomien i København ikke så truet, som det så ud en overgang. Jeg har ikke tallene med mig her, men det var vistnok sådan i fortiden, at man har følt sig meget klemt økonomisk, og det er mit indtryk, at situationen ikke er så dårlig endda.

Så skal jeg lige minde om, at Domkirken fik beskæftigelsespenge til istandsættelse over beskæftigelsesplanerne. Det var ganske store beløb, det drejede sig om, og der blev løst en virkelig god opgave, som jeg ved at københavnernes og andre i dette land er meget tilfredse med kunne lade sig gøre.

Hr. Brøndsted spurgte mig, hvornår økonomiudvalget kunne slutte sit arbejde. Jeg har for nylig stillet økonomiudvalget spørgsmål om forskellige ting, bl.a. hvornår man forventede at afslutte sit arbejde, og samtidig har jeg bedt om en status, sådan at vi undervejs kunne få nogle rapporter om, hvad man var kommet frem til i dette udvalg. Jeg afventer naturligvis inden for en forholdsvis kort tid at få orientering om, hvornår udvalget kan afslutte sit arbejde. Det lægger jo altid et vist pres på et udvalg at få en forespørgsel om status, og hvornår man forventer at afslutte arbejdet, så jeg ser hen til, at det bliver inden for en rimelig tid.

Hr. Brøndsted udtalte også, at menighedsrådene var de bærende led, og at det var vigtigt, at man tilgodeså deres arbejde bedst muligt, også i nye boligområder. Jeg er enig i, at menighedsrådene virkelig er en af de bærende dele i hele dette arbejde. De har også nærdemokratiet så tæt på deres arbejde, som man næsten kan komme det. Jeg håber også, at man af min besvarelse af forespørgslen har forstået, at jeg i høj grad værdsætter menighedsrådsarbejdet og er meget interesseret i, at det skal fungere så effektivt og demokratisk som overhovedet muligt.

Så stillede hr. Brøndsted det konkrete spørgsmål, om de lokale biskopper skulle

[Kirkeministeren]

have ret til at foretage bispevielsen, og dette spørgsmål vil jeg da meget gerne drøfte nærmere med de parter, det drejer sig om. Jeg er rimeligt positiv over for, at det kan lade sig gøre, men må se argumenterne for og imod, før jeg træffer min beslutning om det, for der er ganske givet begge dele. Jeg kan altså give tilsagn om at tage dette spørgsmål op til drøftelse.

Der har også været talt om cirkulæret vedrørende udvælgelse af provsterne, og det skal jeg komme ind på i forbindelse med min kommentar til dagsordensforslaget om lidt.

Jeg er enig i, at kirkerestaureringerne er et udtryk for, at vi vil bevare en kultur i Danmark, og det er netop også derfor, vi værdsætter dette arbejde så højt, og at vi føler os så klemmt økonomisk på dette område, at jeg ikke mener, vi kan tage nogen af midlerne derfra.

Dermed kommer jeg igen ind på spørgsmålet om oversættelse til nudansk af Det gamle Testamente og kan gentage, at jeg stadig væk synes, det er en god sag at få det oversat, men er enig med hr. Ole Vig Jensen i, at det ikke er noget, der løber. Jeg er meget positiv over for, at man skal gøre noget for at finde disse midler, og jeg deler ikke den opfattelse, som flere har givet udtryk for, nemlig at man ikke kan lide, at der søges fonds- og tipsmidler osv. hertil. Jeg synes, det ville være en god idé at anvende disse penge til det kulturhistoriske arbejde, det er at oversætte Det gamle Testamente til nudansk, og det er altså fortsat min opfattelse, at det kan være en udvej.

Så gav hr. Brøndsted udtryk for, at det var dejligt, hvis man bare kunne finde et lille beløb til det. Jeg synes nu, man skal passe på, hvor langt ned man går; kan vi finde midlerne ét sted, så lad os få det relativt samlet. Jeg synes altså ikke, man skal komme med et for lille beløb.

Hr. Brøndsted var også inde på spørgsmålet om tvangsforflytelse af præsterne. Det har jeg allerede talt om.

Hr. Burgdorf stillede et konkret spørgsmål vedrørende musikskolen ved Løgumkloster, idet hr. Burgdorf gerne ville sikre nogle bedre arbejdsforhold for musikskolen. Jeg har megen sympati for, at man skaber nogle bedre arbejdsforhold dér, og jeg kan sige, at det ikke er helt fremmed for mig, om man kunne samarbejde med kulturministeren og under-

visningsministeren om dette spørgsmål, men det er nok meget vanskeligt at komme igennem med det, fordi også de to ministerier er økonomisk meget trængte. Jeg vil imidlertid gerne arbejde videre på, at musikskolen ved Løgumkloster får lidt mere stabile arbejdsforhold.

Endvidere stillede hr. Burgdorf spørgsmål vedrørende tidspunktet for konfirmationsundervisningen. Dertil kan jeg sige, at man i almindelighed beslutter disse ting lokalt, idet man drøfter det med de instanser, det drejer sig om inden for skolevæsen m.v. Det må fortsat være en lokal afgørelse, hvordan man løser dette, men foreligger der en konkret situation, hvor det ligesom går op i en spids, kan man henvende sig til kirkeministeriet, hvis døre jo altid er åbne. Kan vi gøre noget på området, har vi da ikke noget imod det, men jeg henviser altså til, at det i første omgang og meget langt er en lokal afgørelse.

Jeg har ikke yderligere kommentarer til hr. Erik B. Smith. Han var positiv over for kirkerestaureringerne, og det er jeg da godt tilfreds med.

Fru Hanne Engberg gav udtryk for nogle opfattelser angående en centralisering af kirkeministeriets og kirkeministerens magt og sagde endog, at man var gået uden om forskellige instanser på forskellige områder. Det må jeg afvise. Jeg mener ikke, at jeg eller andre i kirkeministeriet på noget tidspunkt er gået uden om nogen instanser.

Her vil det nok være rimeligt at komme med et par kommentarer om provsteudnævnelser. Det er sådan, at proceduren ved provsteudnævnelser er fastlagt dels i tjenestemandsløven, dels i det cirkulære, der er en afledning af tjenestemandsløven, og dels i den cirkulæreskrivelse, som fulgte med udsendelsen af kirkeministeriets cirkulære af 7. september 1979. Det, der særlig har optaget sindene, er jo proceduren i forbindelse med opslag, ansøgninger, videresendelse af ansøgningerne til biskopperne og anmodning om en udtalelse med hensyn til de efter biskoppens opfattelse bedst egnede ansøgere til stillingerne.

Ud over det, som jeg citerer direkte fra cirkulæreskrivelsen, er der truffet en aftale om, at man, hvis man ikke er enig i biskoppens indstilling, skal tage et møde med biskoppen for at diskutere tingene og høre, hvad biskoppen har at sige om den pågæl-

[Kirkeministeren]

dende sag. Det er altid gjort, også i det sidste tilfælde, som har givet anledning til nogen kritik.

Jeg må altså præcisere, at den fremgangs måde, der er pålagt ministeren ifølge tjenestemandsløven, ifølge cirkulæret fra kirkeministeriet, ifølge cirkulæreskrivelsen og ifølge aftalen med biskopperne, er fulgt ganske nøje. Den endelige afgørelse ligger hos ministeren, som skal indstille til dronningen, og man kan så diskutere, hvor denne afgørelse skal ligge, men som det er i øjeblikket, ligger den altså hos ministeren. Man skal i den forbindelse være opmærksom på, at når afgørelsen ligger hos ministeren, følger deraf, at ministeren først træffer den endelige afgørelse efter at have hørt alle synspunkter.

Hvis det var biskoppens indstilling, der var afgørende, skulle der naturligvis komme én fast indstilling, som var ufravigelig, og så ville man jo opleve, at den centrale magt lå hos biskoppen i modsætning til nu, hvor den ligger hos kirkeministeren. Jeg ved ikke, om menighedsrådsmedlemmerne ikke synes, det er mest korrekt, at afgørelsen ligger hos ministeren; jeg er tilbøjelig til at tro det.

Ud fra de synspunkter, jeg her har givet udtryk for om udnævnelsen, herunder dette, at man har fulgt de bestemmelser og aftaler, der foreligger, finder jeg faktisk dagsordenen aldeles overflødig, og de tal, der er oplyst om udnævnelserne, viser jo også, at det hidtil har været sådan, at det ovennævnte i en altovervejende del af tilfældene er blevet fulgt.

Fru Hanne Engberg havde også en kommentar om, at folket selv skal tage sig af sine egne sager – det var et godt socialistisk synspunkt. Jeg mener, at jeg med de oplysninger, jeg har givet om menighedsrådets arbejde, den lokale selvbestemmelse og medbestemmelse, har vist, at folket i høj grad selv tager sig af sine egne sager, og jeg mener også, at man nærer gensidig respekt for hinandens synspunkter inden for folkekirkens område.

Hr. Ole Vig Jensen kom med nogle udtalelser, der i flere tilfælde lå tæt ved mit første indlæg, og det er jeg da meget godt tilfreds med. Jeg vil gerne sige vedrørende det konkrete spørgsmål om oversættelsen til det grønlandsk, man bruger i dag – jeg ved ikke, om man kan sige nugrønlandsk, men i hvert tilfælde det, der ligger i det – at da er det sådan, at man har ikke ansøgt om midler til at få denne ekstra ajourføring, tror jeg nok

man skal kalde det, med det grønlandske sprog. Det er min opfattelse, at der vil være midler til rådighed til at klare den opgave, den er ikke så stor som oversættelse til nuddansk. Jeg mener, det må være svaret på spørgsmålet.

Så gav hr. Ole Vig Jensen udtryk for, at han meget gerne så, at kirken ikke blev et lukket samfund. Jeg vil gerne sige helt klart, at jeg deler den opfattelse. Jeg mener, at det er meget nyttigt, hvis kirken kan blive en integreret del af samfundet, og måske helt udtalt i de lokale samfund er det vigtigt, at den bliver en del af disse. Jeg er altså ganske enig i disse synspunkter.

Hr. Bollmann gav udtryk for, at mit svar på forespørgslen var meget teknisk og økonomisk præget. Jeg vil sige, at den første del af besvarelsen var økonomisk præget, men da det jo i høj grad gik på spørgsmålet om økonomi, fandt jeg det berettiget at foretage besvarelsen på den måde. I øvrigt mente jeg nok, at der også lå nogle kirkepolitiske udtalelser i den, men det er jo op til enhver selv at bedømme den sag.

Helt konkret sagde hr. Bollmann, at han mente, at kulturministeriet måtte stille de penge til rådighed for oversættelsen af Det gamle Testamente, og kirkeudvalget er bekendt med, at jeg har forespurgt kulturministeriet efter opfordring fra kirkeudvalget, om det var muligt at finde nogle penge i kulturministeriet. Det svar, der er givet, er negativt, og det må jeg så gentage her over for folket. Det har ikke været muligt for kulturministeriet at finde midler til det på nogen specielle konti – det kan så også være et svar til hr. Poulsgaard, som jo mente, at kulturministeren relativt let kunne finde disse penge. Den øvrige kulturdebat, som hr. Poulsgaard lagde op til, vil jeg overlade det til min kollega kulturministeren at svare på.

Så vil jeg sige, at det er ikke mig, der har fingrene i tipsmidlerne, hr. Poulsgaard. Jeg har anbefalet, at Det Danske Bibelselskab ansøgte om at få del i dem, fordi jeg syntes, det var en god idé, men mine fingre er ikke i tipsmidlerne, dér har de ikke ret til at være.

Jeg tror, at jeg har besvaret de direkte spørgsmål, der er stillet i indlæggene, og jeg vil godt slutte med at sige, at mange af de synspunkter, der er kommet frem, giver udtryk for, at de retningslinjer, som vi indtil nu har fulgt på det kirkepolitiske område, har

[Kirkeministeren]

der været tilslutning til hos ordførerne, og det udtrykker jeg tilfredshed med.

Steffensen (KrF):

Jeg skal først takke kirkeministeren for redegørelsen, som vi fik i formiddags, og sige, at det er klart, at der er en del forskellige synsvinkler at se problemerne ud fra. Men jeg vil også sige tak til ministeren for svarene, hun har givet nu her i anden omgang; de var efter min opfattelse ikke mindre interessante.

Angående folkekirkens muligheder for at undgå besparelser forstår jeg jo nok ministeren derhen, at hun ikke mener, det kan lade sig gøre. I princippet kan jeg ikke være meget uenig med ministeren i det, men vil dog sige, at efter vor opfattelse er det således, at hele vort kulturgrundlag, som jeg nævnte i mit indlæg i formiddags, hviler på det fundament, som især folkekirken, men i det hele taget vor kirkelige forkyndelse i dette land giver, og derfor mener jeg, at der er en særlig forpligtelse over for folkekirken, folkekirkens mange aktiviteter og de kirkelige organisationer i det hele taget.

Jeg vil godt lige i denne omgang sige til ministeren, da hun også i formiddags i sin redegørelse nævnte problemet Sydslesvig – det var ganske kort – om det dog i hvert fald ikke er muligt dér, i hvert fald når det drejer sig om præsterne, at undgå, at der sker nogen nedskæring – måske endda det modsatte.

Så havde ministeren et par bemærkninger med hensyn til, at hun ikke rigtig kunne forstå, at det ikke var muligt at sende dette forslag ud til høring, som vi hørte, omkring tvangsforflytninger. Det har jeg sandelig ikke noget imod at vi gør, og jeg sagde jo heller ikke til ministeren, at det skulle hun afholde sig fra, men jeg advarede kirkeministeren mod at gå videre ad den vej. Det er min opfattelse, at det formodentlig vil gå sådan, at de instanser, som kirkeministeren har sit forslag til høring i, formodentlig også kan give hende gode råd om, at hun nok ikke skal arbejde videre med det. Men det kommer vi naturligvis senere til at drøfte, hvis det bliver aktuelt.

Angående sognemedhjælperne forstod jeg, at kirkeministeren måtte afvente betænkningen om kordegnevirksohmheden, og at hun ikke havde haft kontakt med andre endnu

angående dette. Jeg tolker svaret derhen, at det så er sådan, at vi må forvente, at når denne betænkning foreligger, vil ministeren tage kontakt med disse andre organisationer, som jeg nævnte i formiddags, og vi så derved kan få dem draget ind i hele debatten om en yderligere hjælp til den folkekirkelige virksomhed rundt omkring i vort land.

Og med hensyn til at afvente friheden for menighedsrådsmedlemmerne forstod jeg, at ministeren var betænkelig derved af økonomiske grunde i særdeleshed. Ja, dertil må jeg sige, at det er min opfattelse, at vi gerne skulle nå frem til at kunne give menighedsrådsmedlemmerne større og større muligheder for at disponere, som de måtte finde det ansvarligt selv.

Jeg er naturligvis også interesseret i, at kirkerestaureringer kan få lov til at ske i så stor udstrækning som muligt. Jeg deler fuldt ud forståelsen af, at de nationale mindesmærker, som kirkerne er rundt i vort land, må vi værne om. Men jeg mener nok, vi må passe på, at vi ikke prioriterer forkert. Jeg mener derfor ikke, at vi skal tage midler fra den konto til andre, men prioritere lidt anderledes.

Med hensyn til beløbet til bibeloversættelserne – ja, det var anledningen til debatten her i dag, og så er de andre ting kommet til senere – vil jeg sige til ministeren, at jeg synes, det vil være en lykkelig ting, om hun kunne finde udvej for, at man gennem de 5–6 år, der er tale om, kunne få afsat et forholdsvist lille beløb – 5–6 mill. kr. over 5–6 år er dog overskueligt – på finansloven. Jeg mener, det ville være en god ting, og det ville være i pagt med vor folkekirkelige ordening.

Siden folkekirken i begyndelsen af dette århundrede fik sit lokale demokrati gennem menighedsrådene, er der i virkeligheden ikke sket ret meget. Kristeligt folkeparti har i sit lovforslag, som var fremme i tinget til behandling her i efteråret, peget derpå, og vi ønsker altså, at menighedsrådene kunne få samme status som alle andre folkevalgte råd i vort land.

Jeg undrer mig derfor noget over venstres ordfører her i dag. Han taler meget om nær-demokratiet, og jeg synes, jeg kan dele disse synspunkter fuldt ud, naturligvis, men jeg kunne nok ønske, at den kirkepolitiske ordfører fra venstre så også ville følge det op

[Steffensen]

med hensyn til beføjelser til menighedsrådene.

Jeg må også sige, at det undrer mig noget, at hr. Brøndsted bemærkede, at debattens grundlag var temmelig tyndt, og at tidspunktet var noget forkert valgt. Så vil jeg bare sige, at så burde venstre jo være kommet på et andet tidspunkt eller have valgt noget andet i stedet for; det havde stået dem frit for.

Mest må jeg alligevel undre mig over venstres dagsordensforslag. Jeg sagde i mit første indlæg, at vi ville ikke i kristeligt folkeparti lægge op til dagsordensforslag i dag, idet vi mente, at det var vigtigt at få denne sag drøftet i dag fra så mange sider af de politiske partier som muligt, uden at de skulle føle sig bundet af eventuelle dagsordensforslag. Derfor kan vi ikke støtte venstres dagsordensforslag, al den stund vi jo i løbet af få dage kommer til at skulle drøfte netop problemet, som dagsordensforslaget berører, provsteudnævnelserne, idet kristeligt folkeparti jo har indleveret et forslag derom, som kommer til debat her. Der må den politiske debat om disse ting foregå.

Nu lyser min lampe desværre, og derfor kan jeg ikke komme til at kommentere de andre ordførere i denne omgang. Jeg håber, der bliver en mulighed for at få ordet ved en anden lejlighed.

Nørgaard Sørensen (S):

Jeg skal kun komme med nogle ganske få, korte kommentarer. Der er sådan set kun én ordfører, jeg lige vil henvende mig til ganske kort, og det er fru Hanne Engberg fra SF.

Det var en bemærkelsesværdig tale, der blev holdt på vegne af SF i dag, den var overraskende, synes jeg, men der var da én ting, som altid i hvert fald glæder mig som en god socialdemokrat, og det er, når folk begynder at citere »Snart dages det brødre«, og det gjorde fru Hanne Engberg. Hun citerede det vers, hvori der bl.a. står: »Præsterne fører os frem til pøle af svovl på den yderste tid, når vi ikke ofrer til dem.«. Hun siger også selv, at de tider er forbi, hvor man kan sige sådan, og jeg kan også berolige fru Hanne Engberg med, at vi godt nok stadig væk synger den sang i socialdemokratiet, vi har faktisk ganske gode sangstemmer, men det vers er slettet for adskillige år siden og synes ikke længere.

Det, jeg derimod synes var lige så interessant i fru Hanne Engbergs indlæg, var SFs ændrede signaler. Nu er det selvfølgelig lang tid siden, man har hørt SF ytre sig decideret om kirkepolitik, men jeg mener faktisk, at de ting, som fru Hanne Engberg kom frem med, i hvert fald er i modsætning til det, som var SFs kirkepolitik og arbejde i kirkeudvalget indtil for ganske få år siden, hvor både Morten Lange og Poul Dam sad i dette ting. Her må vi altså konstatere, at SF totalt har ændret signaler. Vi synes ikke i socialdemokratiet, at det er gode signaler, SF sender op i denne her forbindelse, fordi man i den grad fastsætter det som sin målsætning at adskille kirke og stat totalt, går ind for det, man kalder et totalt selvstyre, men i øvrigt uden at præcisere vældig meget, om det er en egentlig kirkeforfatning, man ønsker.

Det andet, jeg skal sige en smule om, er venstres forslag om motiveret dagsorden. Hr. Brøndsted startede sit indlæg med at fortælle her fra talerstolen, at han sandelig mente, det var et meget spinkelt grundlag, denne debat skulle foregå på, men at han gerne ville gøre debatten så bred som overhovedet muligt. Derfor undrer det mig lidt, at han, efter at han har udtalt disse bevingede ord, netop afslutter sin tale med at fremsætte et dagsordensforslag, der i allerhøjeste grad er spinkelt. Og hvis man skal karakterisere det og baggrunden for det, vil jeg vel sige, at venstre her har været på strandhugst hos kristeligt folkeparti, fordi man ved, at vi om kort tid skal behandle et forslag fra kristeligt folkeparti. Man har åbenbart fra venstres side syntes, at det kunne være smart at lave en politisk markering, før kristeligt folkepartis forslag kom til behandling. Jeg er enig med hr. Steffensen i, at vi får lejlighed til at drøfte problemerne omkring udnævnelssagerne og alle udnævnelssprocedurer i forbindelse med det forslag, som kommer frem; det vil være udgangspunkt for det, og bl.a. derfor kan vi ikke stemme for det af hr. Brøndsted stillede dagsordensforslag. Vi vil stemme imod.

Jeg vil også gerne sige, at vi finder det særdeles beklageligt, at vi i dag, hvor både hr. Steffensen og flere andre har givet udtryk for, at man faktisk ikke ønskede denne debat afsluttet med dagsorden, at man så i en bred kirkepolitisk debat åbenbart tager et ganske lille specifikt problem ud, som vi alligevel

[Nørgaard Sørensen]

skal drøfte senere, og derved på en eller anden måde nærmest fører en kirkekamp ind i folketinget, som der ikke burde være basis for, og som venstre i hvert fald heller ikke har tradition for.

Brøndsted (V):

Jeg vil gerne sige tak til ministeren for de svar, der blev givet på de mange spørgsmål. Jeg synes jo nok, at besvarelsen var den næsten vægtigste del af ministerens arbejde i dag.

Jeg er også glad for, at ministeren presser på med hensyn til spørgsmålet om det økonomiske udvalgs undersøgelser, og jeg vil kun gentage, at vi glæder os meget til det, for jeg tror virkelig, der er en masse ting, som der måske kan blive grund til at se på i de kommende år på baggrund af det grundige udvalgsarbejde, der foregår.

Jeg har lige en kommentar til en bemærkning, som både hr. Ole Vig Jensen og ministeren kom med; det var dette med, at der med hensyn til oversættelsen ikke er noget, der løber fra os, og om der går et år mere eller mindre, betyder ikke så meget. Jeg er ikke helt sikker på, at den betragtning er holdbar, for vi må huske, at det er et stykke oversættelsesarbejde, og i sig selv er det et meget stort arbejde, der tager en halv snes år. Hvis der skal være en sammenhæng i en nyoversættelse, skulle det jo helst være nudansk både i første del og i sidste del af Det gamle Testamente, når vi endelig får bogen, og derfor mener jeg, det skal præciseres, at det er et arbejde, der skal have en vis begrænset løbetid, for at vi kan få en helhed i det.

Jeg vil også gerne komme med en enkelt kommentar til bl.a. § 43 i tjenestemandsløven om tvangsforflyttelsen af præster. Der er en ting, jeg tror vi skal være meget opmærksomme på i den situation, og det er, at det faktisk er forbavsende få uoverensstemmelser, vi har mellem menighedsråd og præster i den danske folkekirke. Alt i alt må vi sige, at det er et sted, hvor man nok har nogle sager, der sætter sindene vældigt i røre, når de er der, men det er egentlig forbavsende sjældent, og jeg frygter, at hvis den mulighed bliver åbnet, at man, uden at der er tale om afskedigelse og ventepenge, kan slippe af med en præst, som der måske en kort tid har været lidt gnidninger med, eller hvad ved jeg, at

man så gør en mindre indsats for at undgå, at det, der kunne være kimen til en strid, får lov til at udvikle sig til det. Jeg tror, vi skal være meget taknemmelige for, at det er så sjældent, vi har uoverensstemmelser. Jeg tror, vi skal have det med ind i de høringer og overvejelser, der ligger omkring de ændringer. Men jeg holder da fast ved, hvad jeg sagde indledningsvis i mit første oplæg, at jeg tror da nok, at der er grund til at se på tjenestemandsløvens § 43 i mange aspekter. Der er blevet nævnt bl.a. også hele spørgsmålet om provsteretten osv. osv.

Endelig til sidst vil jeg da gerne understrege, at det er jo ikke noget uartigt at komme med en dagsorden, og at det er naturligt, at vi kom med en dagsorden, der har relation til noget, som i virkeligheden har optaget sindene meget, en enkelt ting, en speciel ting, men jeg synes noget meget principielt: at vi må holde på, at det er væsentligt, at man lader det lokale – i dette tilfælde bispen – få stor indflydelse på, hvem der bliver provster i hans stiftsområde. Ministeren siger, at det er bedre at beholde den centrale magt i ministeriet end at have den centrale magt hos bisperne. Ja, så kunne vi jo blive ved på den måde og sige: det er jo altid noget centralt. Det er mindre centralt, hvis det ligger ude i et antal stiftsenheder, end hvis det ligger centralt, og jeg tror, det også her er en væsentlig ting, at der er et godt samarbejdsforhold mellem biskopperne og deres provster. Det er en meget væsentlig faktor inden for de enkelte stifter. Derfor kan jeg slet ikke se, at dagsordenen skulle være strandhugst eller være forkert. Det er helt aktuelt, der er ikke noget som helst forsøg på at skabe splid; vi vil kun meget gerne fra vestres side pointere, at vi må have de folk, der har arbejdet med provsterne, til at have den store indflydelse på, hvem de får som provster i stiftet, og derfor er jeg glad for, at der er så mange, der har modtaget dagsordenen så positivt.

Burgdorf (KF):

Jeg skal ikke komme ind på de mange indlæg, der har været i denne debat, blot med tilfredshed konstatere, at den altovervejende del af folketingets partier stadig væk står på folkekirkens grund. At der er ting, vi kan se forskelligt på og debattere, er naturligt, men det er også frugtbringende for den

[Burgdorf]

levende organisme, som folkekirken bør være, og jeg glæder mig til det videre arbejde netop med de ting for at fremme folkekirkens ve og vel.

Jeg ønsker bare at komme med et par kommentarer til det fremsatte dagsordensforslag fra hr. Brøndsted. Ved at læse det lidt indgående, forekommer det mig, at det er fuldstændig intetsigende. Må jeg skynde mig at sige, at det er så intetsigende, at jeg ikke har noget imod at stemme for det, og derfor undrer det mig, at socialdemokratiet ikke kan gå ind for dette forslag, for det siger, at ministeren som altovervejende hovedregel skal følge biskoppens indstilling. Hertil kan ministeren og også den tidligere minister med rette sige: ja men det har vi også gjort, selv om vi er skredet lidt udenfor en gang imellem. Det undrer mig altså, at socialdemokratiet ikke kan stemme for det, og det undrer mig, hvis ikke kristeligt folkeparti kan stemme for det, for det falder jo lige i tråd med det, som kristeligt folkeparti har stillet lovforslag om, og som vi skal til at debattere om ikke så længe. Jeg synes, at dette intetsigende dagsordensforslag udmærket kunne vedtages af samtlige partier her i tinget, men sådan kommer det vel ikke til at gå.

Jeg har ikke yderligere kommentarer hertil, men jeg vil gerne sige kirkeministerens tak for tilsagnet om kirkemusikskolen i Løgumkloster; jeg forstår, at vi har fælles interesse i dette, og jeg glæder mig til, at vi ved lejlighed kan drøfte disse ting, så vi får noget positivt ud af det.

Hanne Engberg (SF):

Jeg skal ganske kort svare den socialdemokratiske ordfører, hr. Nørgaard Sørensen, på hans bemærkninger om, at der åbenbart er sket et skifte i socialistisk folkeparti, og bekræfte, at det er sket siden de dage, da hr. Morten Lange og hr. Poul Dam udformede den kirkepolitiske holdning i socialistisk folkeparti.

Jeg skal også sige, at vi forleden aften i vores folketingsgruppe havde en meget livlig og meget lang debat om kirkepolitik, og skulle dette betyde, at man får meget livlige debatter om, hvad kirken egentlig er, og hvordan politikken bør udformes, hvis man fik en sådan debat i vide socialistiske, herunder iberegnet socialdemokratiske, kredse, var

det måske slet ikke så dårlig en idé at begynde at løse lidt i disse tømmer, som gør, at debatten jo ikke er så voldsomt ivrig uden for dette hus og som regel heller ikke i dette hus om disse ting.

Den anden ting, jeg skal sige, er angående dagsordensforslaget, som vi har tænkt os at stemme for, idet vi regner det for en tendensafstemning omkring en holdning, som mange partier herinde i dag har givet udtryk for at de støtter, nemlig at kirken selv skal styre sine egne sager, og i dette tilfælde er det altså bisperne, der har en udtalelses- og indstillingsret omkring disse ting. Vi er heller ikke i socialistisk folkeparti indstillet på bispe styre. Som jeg sagde i min lange tale, har vi andre planer om, hvordan kirken kunne indrettes på længere sigt, men i øjeblikket er altså alternativet, at enten er staten der og lægger sin hånd omkring disse ting, eller også giver man et fuldstændigt styre til de kirkelige myndigheder, der har denne sag. Og jeg kan ikke se, at de begrundelser, der er kommet fra andre partier, selv fra kristeligt folkeparti, om ikke at støtte en sag, som de i virkeligheden går ind for, er andet end meget taktiske og meget foreløbige holdninger omkring en sag, som de ellers går ind for. Det skuffer mig meget, men man oplever jo tit den slags måder at krybe uden om dagsordensforslag, som egentlig har ens hjerte, men af andre grunde forbeholder man sig sin stilling og siger, at man stemmer i virkeligheden imod det. Det synes jeg er beklageligt.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg skal nøjes med en enkelt bemærkning til hr. Brøndsted i anledning af bemærkningerne om tidspunktet for at igangsætte et sådant oversættelsesarbejde. Jeg er ikke uenig i, at det selvfølgelig ikke kan strække sig over mange år, uden at det kommer til at virke ejendommeligt, men jeg synes også, det er rigtigt at sige på grundlag af den lidt opskruede debat, der har været i de seneste måneder om denne sag, at det jo altså i en vanskelig økonomisk tid ikke er så afgørende, om det lige netop bliver i år eller til næste år, under indtryk af at vi oversætter Testamentet et par gange i løbet af et århundrede. Og med den velvilje, der i øvrigt er udtrykt fra de fleste i folketingssalen, tror jeg det

[Ole Vig Jensen]

skal være muligt at komme frem til en løsning af dette problem.

Må jeg sige om det af venstre fremsatte dagsordensforslag, at det kan vi ikke stemme for fra radikal side. Vi må stemme imod. Jeg synes i øvrigt, venstre har haft en mindre heldig hånd med udformningen. Udtrykket »altovervejende« er jo et noget u håndterligt udtryk og vil give anledning til mange diskussioner, hver gang der er en provsteudnævneelse. Men jeg kan i øvrigt sige, og det bliver en gentagelse, at vi fra radikal side meget gerne ser, at vi tager spørgsmålet om hele proceduren vedrørende provsteudnævnelser op til nærmere overvejelse.

(Kort bemærkning).

Steffensen (KrF):

Også jeg vil gerne sige tak for debatten, vi har haft her i dag; vi finder, det er ganske godt, at vi har fået folkekirkens og vore kirkelige forhold i Danmark drøftet her i dag. Den megen interesse fra alle sider har jo vist, at det har været nødvendigt.

Med hensyn til dagsordensforslaget vil jeg gerne sige, at kristeligt folkepartis forslag, som jo kommer til behandling om ikke i næste uge, så i hvert fald om ganske kort tid her i tinget, netop går på, at menighedsrådene og provstiudvalgene skal have den fulde beføjelse til at indstille til biskoppen, hvilke provster man ønsker udnævnt, osv. Og hr. Burgdorf har ganske ret i, at venstres dagsordensforslag er intetsigende. Just fordi det er inetsigende, og just fordi jeg i formiddags indledede mit indlæg med at sige, at vi lagde ikke op til et dagsordensforslag, finder jeg, at det må være aldeles rigtigt, at vi, når dette lovforslag kommer til behandling, får den politiske debat omkring disse ting, og da det er sådan, at dagsordensforslaget er intetsigende og det andet kommer i næste uge formodentlig, vil kristeligt folkeparti ikke i dag stemme for venstres dagsordensforslag.

Kirkeministeren (Tove Lindbo Larsen):

Jeg har kun nogle meget få besvarelser her i tredje omgang, og det er til hr. Steffensen, som gav udtryk for, at han havde sagt med hensyn til tvangsforflytninger, at man ikke skulle gå videre ad den vej. Jeg vil gerne sige, at jeg tager det meget seriøst med hensyn til høringsproceduren, og jeg afventer fortsat

disse svar fra denne høringsprocedure, men samtidig – og dette være også sagt til hr. Brøndsted – er det da klart, at alle de bemærkninger, der er kommet omkring denne sag i dag, naturligt bliver hørt og indgår i en samlet vurdering, så det er altså ikke overflødige ord, man har sagt på dette område.

Endelig helt konkret til dette spørgsmål om den udsendte høring omkring tjenestemandslovens § 43 må jeg sige, at jeg afventer fortsat, og det gælder også, hvad angår svarene omkring sognemedhjælperne. Jeg må derfor vente med at tage stilling til dette spørgsmål, indtil svarene foreligger.

Så vil jeg lige til slut sige, at flere har givet sig af med at vurdere mine to taler, den første og den anden, og det er min opfattelse, at besvarelsen på en forespørgsel både skal være teknisk og økonomisk, og så må de øvrige politiske besvarelser komme i anden omgang.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Brøndsted (V) (se foran)
forkastedes, idet 45 stemte for, 62 imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ny- og ombygning af Det kgl. Teaters Gamle Scene og om planlægning af opførelse af et nyt skuespilhus for Det kgl. Teater.

(Lovforslag nr. L 149. Fremsat 29/1 81).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Birte Weiss (S):

Selv om det kan være fristende at indlede en debat om Det kgl. Teater med nogle generelle erklæringer om teaterkunstens og her specielt om nationalscenens store betydning for dansk kulturliv, så vil jeg afstå fra det i dag. Denne betydning er nemlig for længst blevet erkendt, og den er simpelt hen bag-